

IN MEMORIAM
ÎNALTPREASFINȚITULUI PĂRINTE ARHIEPISCOP
† JUSTINIAN CHIRA
AL MARAMUREȘULUI ȘI SĂTMARULUI

DIN SUMAR:

- Cuvânt de mărturisire la adormirea
Părintelui nostru duhovnicesc,
Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Justinian – †JUSTIN HODEA... (p. 2)
- "Voievodul" spiritual al Maramureșului
și al întregii Transilvanii – †ANDREI ANDREICUȚ..... (p. 3)
- Arhiepiscopul Justinian,
o candelă aprinsă' n cer – PR. IUSTIN TIRA (p. 4)

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Un ierarh luptător, un păstor dinamic și un mare patriot* Arhiepiscopul Justinian Chira (1921-2016)

Recerea din această viață a Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Justinian, Arhipăstorul Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului este pentru Biserica noastră o mare pierdere și o negrăită durere sufletească. Vârsta sa venerabilă și anii mulți de slujire arhierescă sunt mărturie ale unei mari și bogate misiuni în slujba Bisericii.

Născut în anul 1921 în ținutul Maramureșului din părinți evlavioși, a primit la botez numele Ioan. În anul 1941, din dragoste pentru viața monahală a intrat în obștea Mănăstirii Sfânta Ana - Rohia, unde în anul 1942 a fost tuns călugăr cu numele Justinian. În anul 1944, în perioada vitregă a războiului, a preluat conducerea mănăstirii, deși era în vârstă de doar de 23 ani. Râvna și hărnicia sa au ajutat la dezvoltarea și promovarea acestui așezământ, pe care l-a condus ca stareț vreme de aproape 30 de ani, până în anul 1973, când - pentru meritele sale deosebite - a fost ales Episcop vicar al Arhiepiscopiei Vadului Feleacului și Clujului, cu titlul de Maramureșeanul. Și la Cluj, vreme de 17 ani (1973-1990), a desfășurat o bogată activitate pastoral-misionară și social-culturală.

Însă, din cei 43 de ani de slujire arhierescă (1973-2016), cei mai cunoscuți tuturor sunt anii de neobosită și intensă lucrare misionară, dedicați renașterii și înnoirii Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, veche năzuință a dreptcredincioșilor maramureșeni.

Înfruntând, de-a lungul istoriei, numeroase vitregii, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului a fost cotropită de imperiul habsburgic în anul 1688 și trecută prin dureroasa dezbinare bisericească a românilor transilvăneni în perioada 1698 - 1701; desființată abuziv în anul 1740, cu interdicția de a avea episcop ortodox; reînființată, pentru puțin timp, în anul 1937, prin decret regal; înstrăinată apoi prin răpirea Ardealului de nord-vest, între anii 1940-1944; desființată din nou, în anul 1948, de regimul comunist ateu, Episcopia Maramureșului și Sătmarului a cunoscut *pătimirile și răstignirea cauzate de factori ostili Ortodoxiei românești, timp de mai multe secole.*

Reînființarea Episcopiei Maramureșului și Sătmarului s-a realizat în anul 1990, după căderea regimului comunist, când Biserica Ortodoxă Română a avut posibilitatea de a se organiza în libertate. Alegerea și întronizarea Înaltpreasfințitului Părinte Justinian la cârma ei a fost **un act de dreptate, recunoștință și cinstire față de toți cei care au luptat și s-au jertfit pentru ca dreapta credință să dăinuie de-a lungul secolelor în aceste ținuturi românești.**

Înzestrat cu un profund spirit misionar, Arhiepiscopul Justinian s-a preocupat dintru început de *rectorirea acestei eparhii*, care nu avea nici reședință episcopală și nici catedrală adecvată. Cu ajutorul lui Dumnezeu, depășind multe greutăți, cu răbdare constantă și înțelepciune practică, eparhia Maramureșului și Sătmarului, condusă de Arhiepiscopul Justinian, are acum o reședință frumoasă și o catedrală impunătoare, aproape de finalizare. De asemenea, în vremea păstoririi sale a fost **pusă piatra de temelie pentru mai mult de 130 de biserici noi, au fost înființate peste 20 de mănăstiri, trei protopopiate noi: Vișeu, Chioar și Oaș, iar sute de biserici au fost sfințite sau resfințite.**

Cunoscând râvna sa misionară, darul său oratoric, înțelepciunea sa pastorală și dăruirea sa jertfelnică pentru Biserica și popor, i-am conferit rangul de *Arhiepiscop onorific* în luna decembrie 2009.

Prin fidelitatea sa față de credința ortodoxă, tradiția liturgică și canonică a Bisericii noastre, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Justinian rămâne în memoria noastră, a tuturor, ca fiind **un ierarh luptător, un păstor dinamic și un evlavios slujitor liturgic.** Totodată, *Voievodul Maramureșului* a fost un mare patriot, iubind și apărând valorile spirituale și culturale ale poporului român.

La acest moment de mare tristețe pentru Eparhia Maramureșului și Sătmarului și pentru întreaga Biserica Ortodoxă Română, în numele ierarhilor Sfântului Sinod și al nostru personal, adresăm familiei îndurerate, clerului, viețuitorilor din mănăstiri și credincioșilor îndoliatei Episcopii a Maramureșului și Sătmarului, părintești condoleanțe, rugându-ne Domnului nostru Iisus Hristos, Arhierul Cel Veșnic, să așeze sufletul vrednicului de pomenire Arhiepiscop JUSTINIAN, fratele nostru, în lumina, pacea și iubirea Preasfintei Treimi, în ceata sfinților Săi slujitori, care au binevestit lumii Evanghelia mântuirii și a vieții veșnice.

Veșnica lui pomenire din neam în neam!

* Cuvântul Preafericitului Părinte Patriarh DANIEL la slujba de înmormântare a Arhiepiscopului Justinian al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, oficiată în Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare, joi, 03 noiembrie 2016.

Cuvânt de mărturisire la adormirea Părintelui nostru duhovnicesc, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Justinian*

† Justin Hodea

Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului

Sntem lângă sicriul care poartă osemintele unui slujitor al Bisericii noastre Ortodoxe Române, care a parcurs, așa cum s-a spus, aproape un secol din istoria țării noastre și a Bisericii noastre Ortodoxe Române. S-au spus cuvinte adevărate și minunate din biografia și viața Înaltpreasfințitului Sale, adevăruri care intră deja în istoria Bisericii Ortodoxe Române.

Eu mi-am intitulat cuvântul meu „Cuvânt de mărturisire la adormirea Părintelui nostru duhovnicesc, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Justinian” și n-am să-l citesc pentru că m-ar certa dacă l-aș citi, spunându-mi: „Tu nu cunoști din conlucrarea și colaborarea noastră toate lucrurile care s-au întâmplat în chip firesc și real?”. De aceea am să mărturisesc cu viu grai câteva lucruri dintre cele mai importante pe care le-am trăit împreună.

Așa cum spunea Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, i-am devenit ucenic încă de când m-a purtat sub mantia arhierescă la vecernia din ajunul sărbătorii Sfântului Prooroc Ilie Tezvităanul a anului 1985, când m-am călugărit la Rohia. A venit de la Cluj și mi-a devenit naș de călugărie. Era ideea să-mi pună nume Justinian, dar, probabil inspirat, atunci am zis: „Eu nu știu dacă voi ajunge la jumătatea măsurii Înaltpreasfințitului Sale, așa că să fie pe jumătate și numele...”. Și așa a fost. Și de atunci mi-a purtat de grijă și a urmărit evoluția mea până în 1988, când s-a îmbolnăvit Părintele Arhimandrit Serafim, ce mi-a încredințat conducerea Mănăstirii. Aveam douăzeci și șapte de ani, era Nicolae Steinhardt la Rohia cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Sale, iar Mănăstirea Rohia era sub lupa securității. Eu foarte tânăr... Numai mantia ocrotitoare a Înaltpreasfințitului a făcut posibilă rezistența noastră, să-l păstrăm pe Nicolae Steinhardt la Rohia și să rămână un viețuitor al acestei Mănăstiri și apoi să-și încheie călătoria pământească și să fie înmormântat în cimitirul mănăstirii.

Ce este mai important este ceea ce s-a întâmplat din 1990 încoace. Când Dumnezeu a binevoit să se elibereze țara de regimul ateu comunist și de acest sistem ostil Bisericii - nu culpabilizăm oamenii, ci sistemul, care a fost importat, adus la noi forțat -, atunci s-au tulburat toate lucrurile, și instituțiile s-au destabilizat, inclusiv Biserica Ortodoxă Română a avut de suferit. Și îmi amintesc că atunci a venit la Rohia îngrijorat și tulburat, într-una din zile, și l-am întâmpinat în poartă cu dopotele și ne-a cuprins cu brațele părintești, i-am căzut la piept și ne-am mângâiat reciproc. Avea nevoie în acele vremuri de liniștea Rohiei.

După aceea a venit chemarea de a prelua destinele nou-înființatei Episcopii, care s-a reactivat la cererea preoților și credincioșilor din Maramureș, și apoi din Sătmar, și cunoaștem începutul greu și povara pe care și-a asumat-o la șaptezeci de ani, la o vârstă înaintată. Putea să refuze. Domnul ministru Opaschi este aici... Atunci se spunea - și eu am spus că mărturisesc: „V-am tăia în două: jumătate să mergeți la Cluj și jumătate să mergeți la Maramureș...” Pentru că ambele Eparhii erau într-o situație dificilă. Ei, dânsul, ca fiu al Maramureșului și, ca unul care iubea foarte mult preoțimea și credincioșii de aici, și-a asumat această povară, știind că există o preoțime vrednică aici și un popor dreptcredincios care va putea să pornească lucrarea pastoral-misionară și să rectifice, să reînvie Episcopia.

A trăit umilinte, dar a răbdat mult. A fost un păstor bun. Nu s-a plâns niciodată. Și îi cerem iertare acum pentru toate încercările prin care a trecut și n-a fost, poate, înțeles sau ajutat suficient pentru că a stat un an de zile în gazdă, fără reședință, ceea ce nu s-a întâmplat în Patriarhia Română. Nu s-a plâns. A mers mai departe. I-a ajutat Dumnezeu. Și ceea ce trăim astăzi este rodirea răbdării, bunătății, rugăciunilor, jertfelniciei, înțelepciunii, măsurii și blândității Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Justinian. În ceasurile grele venea la Rohia, și noi eram copiii de suflet cu care se mângâia și se liniștea.

În 1994, când s-au intensificat lucrările în viața Bisericii Ortodoxe Române, mi-a împărțit într-o zi de martie o dorință și mi-a arătat o scrisoare pe care voia s-o trimită Preafericitului, și anume să îi devin colaborator. Eu aveam treizeci și doi de ani și jumătate

și am fost cutremurat, dar am zis: „Înaltpreasfinția Voastră, voi face ascultare. Sunt monah și ceea ce veți decide, aceea voi face. Doar atât vă voi ruga: să mă lăsați la Rohia, între copiii aceștia. Și eu sunt copil, dar ei sunt mai copii, mai tineri cu zece ani decât mine. Să nu mă luați de aici. Să mă trimiteți unde este nevoie, dar să mă lăsați să mai rămân cu ei”. Așa a făcut. A avut loc hirotonia în 17 aprilie 1994, sub protia Mitropolitului vrednic de omenire Antonie al Ardealului și am rămas la Rohia mai mult de cinci ani, până când lucrurile s-au mai așezat. Dar am fost și am devenit de atunci colaboratorul său apropiat.

Lucrarea noastră a fost una în simfonie și armonie. Între noi a patronat duhul Rohiei, deși era o diferență de patruzeci de ani. Niciodată nu m-a umilit în fața colaboratorilor Înaltpreasfințitului Sale. Niciodată nu m-a oprit la inițiativele mele, care erau spre bunul mers al Eparhiei. De altfel, i-am și spus când m-a luat lângă dânsul: „Înaltpreasfinția voastră, probabil că eu, foarte tânăr, așa cum sunt preoții tineri și arhierii tineri, cu un entuziasm nestăpânit, cu un spirit mai justițiar, cum sunt oamenii în tinerețe, s-ar putea să greșesc. Vă rog să mă conduceți în așa fel încât să cresc și să sporesc lângă Înaltpreasfinția Voastră”. Și așa a făcut. Și atunci când greșeam, mă povățuia în particular, nu în public. Și am purtat jugul acestei eparhii, cu ajutorul lui Dumnezeu, iată, douăzeci și doi de ani.

Pe jertfa Înaltpreasfințitului, răbdarea, bunătatea, iertarea, blândetea și înțelepciunea Dânsului, și apoi pe lucrarea noastră împreună cu clerul, cu cinul monahal și cu poporul cel binecredincios, Eparhia aceasta, care a pornit de la iarbă verde, astăzi este în rând cu toate Eparhiile din Patriarhia Română și acest lucru i se datorează. Și i se datorează pentru că a avut multă iubire față de Dumnezeu și față de neamul și poporul său. A avut multă iubire și îngăduință față de preoțime, cu care a slujit umăr la umăr. N-a fost un ierarh de catedrală. Nici nu a avut o catedrală de suflet. A fost un ierarh de misiune și de pastorație, din primăvară până în toamnă în teritoriu. Și așa am fost și eu: după chipul Înaltpreasfințitului Sale, de când am venit după Dânsul. Nu am putut să fac altfel. Așa a înflorit această binecuvântată și istorică și martirică Eparhie, și dacă la început nu a avut unde să-și plece capul, acum este în Palatul Preasfintei Treimi. Sunt rodirile unei jertfe, ale unei pastorații neîncetate, ale unei suferințe pentru neamul care s-a petrecut și care n-a avut bucuria să trăiască să vadă cu ochii ceea ce se întâmplă astăzi. Îmi spunea în momentele noastre de taină: „Justine, îți dai seama de unde am plecat și unde am ajuns? În douăzeci și cinci de ani...?” Eu, mai tânăr, voiam să facem și mai multe, și mai multe. Dânsul era foarte fericit de tot ce s-a împlinit.

Astăzi îl plângem pentru că, iată, ne-a părăsit, la nouăzeci și cinci de ani de viață, șaptezeci și cinci de ani de slujire sfântă. Sigur că este firesc ca la un moment dat să plecăm. Dar noi suntem triști pentru că a plecat dintre noi tata. Mulți învățători avem, dar unul este părintele care ne-a născut pentru Hristos, cum spune Sfântul Apostol Pavel. Și pe noi Înaltpreasfințitul Părinte Justinian ne-a născut și ne-a crescut pentru Hristos și pentru Biserica noastră Ortodoxă. De aceea, acum ne despărțim după ce a fost din toate

punctele de vedere mulțumit și liniștit, inclusiv pentru faptul că a dorit să trăiască să vadă Sfânta Cruce pe turnul Catedralei, și i-a împlinit Dumnezeu această dorință, inclusiv pentru faptul că a dorit ca monahismul nostru să fie înfloritor, preoțimea noastră să fie unită, arătând modelul slujirii noastre prin bunătatea și jertfelnicia Înaltpreasfințitului Sale, iar poporul este în jurul altarelor. Toate acestea s-au împlinit. A plecat fericit, iar ultima noastră convorbire a fost una care ne-a sfâșiat sufletul, însă aceasta a fost decizia lui Dumnezeu, după cuvintele Înaltpreasfințitului Sale, care a putut rosti: „Acum slobozește pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău în pace...” Mă întorceam din București de la Sinod, când mi-a dat telefon măicuța Emanuela, care-l îngrijea, și mi l-a dat la telefon. Se întâmpla sâmbătă, 29 octombrie. Cu luciditate și claritate spunându-mi ultimele dorințe personale ale Înaltpreasfințitului Sale, când eu i-am spus „Vin repede acasă și ne vedem!”, a zis: „Nu cred că ne mai vedem...”. Așa s-a întâmplat: l-am găsit în spital, n-a mai fost conștient, l-am vegheat... Și iată-ne astăzi împreună cu mulțimea de credincioși, de preoți, de călugări, cu toți aceia pe care i-a binecuvântat, pe care i-a mângâiat, cu credincioșii pe care i-a dezlegat, i-a povățuit, i-a iertat și i-a îndrumat, în jurul osemintelor Înaltpreasfințitului Sale.

Noi nu ducem pe ultimul drum un ierarh obișnuit, ci conducem pe ultimul drum un stâlp de lumină al Bisericii Ortodoxe Române. Cred că este ultimul cel mai mare ierarh de această categorie. Noi nu știu dacă vom mai ajunge la măsura aceasta... Să dea Dumnezeu, prin rugăciunile Înaltpreasfințitului Sale, să ajungem și noi măsura pe care a atins-o Înaltpreasfinția Sa. Dar nu numai că pleacă dintre noi acest stâlp de lumină, ci lasă în urmă lumina atâtor fapte bune, atâtor lucrări sfinte, o moștenire impresionantă și o lucrare adevărată pe care o lasă Bisericii Ortodoxe Române, ca s-o prețuim, s-o iubim, s-o păstrăm și s-o sporim. Ne lasă modelul de fidelitate, de dărzenie, dar și de blândete și de tandrețe. Personalitatea uriașă a Înaltpreasfințitului Sale este impresionantă, dar nu te copleșea cu personalitatea sa, ci te cucerea cu personalitatea Înaltpreasfințitului Sale. Nu te domina, nu te copleșea... Acesta a fost Înaltpreasfințitul Justinian și rămâne pentru noi un model viu și o icoană a sfințeniei.

Am învățat de la dânsul câteva lucruri care, având în vedere că înaintăm și noi în vârstă, probabil că vor deveni repere și pentru mine, în slujirea noastră mai departe, le voi reține și le voi aplica. Și este folositor pentru noi, ierarhii tineri, aceasta. Zicea: „Eu prefer să greșesc făcând bine, decât făcând rău, sau grăbindu-mă cu luarea deciziilor...”. Eu eram tânăr și voiam să rezolvăm problemele mai repede. Dânsul amăna, și amăna, și amăna... Și mai zicea ceva: „Lucrurile pe care nu le putem rezolva noi, dacă ne rugăm și punem genunchii la pământ, le rezolvă Dumnezeu pentru noi”. Pentru că atunci când episcopul iartă, și iartă din nou, și iar iartă, Dumnezeu găsește căi de îndreptare pentru fii, așa cum sunt părinții cu copiii lor.

Acum îl ducem acolo unde și-a dorit, cum spunea și Înaltpreasfințitul, la Rohia. A spus în cuvântările de la Rohia: „Vreau să fiu aici, în mijlocul poporului, vreau să fiu cu voi, să mă găsiți aici, să-mi spuneți necazurile și durerile voastre și să veniți să aprindeți o lumânare la mormântul meu”. La Rohia, părinții pe care i-a iubit și cărora le-a fost mai mult decât mine, ca un avvă, povățuitor, îi vor ține candela aprinsă neîncetat. Clopetele Rohiei îl vor plânge neîntrerupt, cu glas lin și cu durere că a plecat păstorul cel bun. Credincioșii care vor urca dealul mănăstirii, îl vor găsi acolo, în mijlocul lor, și își vor aminti de frumusețea slujirii și a cuvântărilor înțelepte pe care le-a așezat la inima lor. Noi, ierarhii care l-am cunoscut, vom păstra întotdeauna în inima noastră chipul blând și smerit al episcopului Justinian, dar și ferm și dâr în ce privește apărarea credinței, iubirea de neam și țară, și apărarea dreptății lui Dumnezeu și a Bisericii lui Hristos.

În numele Permanenței Eparhiale, al ostenitorilor din sfânta Episcopie, a preoților, monahilor și credincioșilor din Eparhia Maramureșului și Sătmarului, vă mulțumim tuturor pentru această sărbătoare împăratească pe care ați celebrat-o Înaltpreasfințitului Justinian. N-a iubit coroana împăratească. A fost un ierarh smerit. Dar a meritat această petrecere împăratească în casa și palatul Preasfintei Treimi. Mulțumim, în numele Episcopiei noastre, conducerii de stat, Guvernului României, demnitarilor, autorităților care ne-au venit în sprijin, județene și locale, instituțiilor pe care le-am rugat să sprijine organizarea acestui eveniment, și tuturor celor care au trecut în cele patru zile și patru nopți pe la căpătâiul Înaltpreasfințitului Sale, aducându-i un ultim omagiu, cinstindu-i, în acest fel, petrecerea din lumea aceasta. Și, pentru că se desparte de noi, inclusiv de Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române, care ne-a transmis acest mesaj părintesc de binecuvântare și de mângâiere pentru poporul lui Dumnezeu, preoțimea și monahii din Eparhia noastră îi mulțumim din suflet Preafericitului Sale și rămânem cu fiască ascultare.

Rugăm pe Dumnezeu ca sufletul blând și bun și luminos al Înaltpreasfințitului Sale să-l așeze cu dreptii, iar credincioșii și clerul să aibă parte de mijlocirile și rugăciunile Înaltpreasfințitului Sale. Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească! Amin!

* Cuvânt rostit liber de Preasfințitul Justin Hodea Sigheteanul, Arhiepiscop-vicar al episcopiei Maramureșului și Sătmarului, la sfârșitul slujbei de înmormântare a Înaltpreasfințitului Arhiepiscop Justinian al Maramureșului și Sătmarului, în Catedrala din Baia Mare, 3 noiembrie, 2016.

Tableta lunii

Gânduri despre destin

Alexandru Nemoianu

(Statele Unite)

Destinul, în ultimă instanță, înseamnă împlinirea rostului pentru care am fost aduși în existență, în ființă. El este eminemant personal, unic, irepetabil și, ca urmare, se înfățișează în forme nenumărate, infinite. Mai înseamnă că el (cutare destin individual) este întotdeauna nu atât important, cât cel mai important, decisiv. Vorbăria despre destine „majore” și „minore” nu este alta decât flecăreală. Nimeni nu a fost adus în existență „la întâmplare” ori „secundar”. Toți și fiecare venim cu o misiune de împlinit, și acea misiune are rost în împlinirea planului cosmic care, în fapt, s-a și desăvârșit. Dincolo de aceste generalități, împlinirea destinului înseamnă opțiunea dintre bine și rău. Cu cât această opțiune este mai categorică, mai răspicată, cu atât mai mare „răsunet” (de fapt, urmare) va avea destinul personal. Că așa este, cu exemplară modestie și eleganță, ne-o arată Viețile Sfinților.

Acei oameni care, prin faptele lor, s-au făcut vase alese ale Duhului Sfânt, Sfinți, au căutat să facă tot ce era cu putință să fugă de slava lumii. Rezultatul, după veacuri, este că ei sunt cunoscuți, închinăți, „faimoși”.

Spre a da un singur exemplu. Sfântul Antonie cel Mare, care s-a nevoit vreme de peste o sută de ani în pustiul Tebaidei este cunoscut de toată lumea creștină. Mă întreb câți dintre cei ce au auzit de Sfântul Antonie cel Mare ar fi în stare să numească doi, doar doi, dintre Împărații Romani ce i-au fost contemporani. Deci din punct de vedere al împlinirii rostului existențial, al „destinului”, fala și recunoașterea din partea contemporanilor, ca și standardele lor, nu au nici un fel de importanță. Nici una! Încă mai complicate devin însă lucrurile atunci când luăm la socoteală și faptul că destinele individuale nu există ca unități „singulare”, în stare „pură”. Ele toate se întrepătrund, stau în legătură unele cu altele, sunt în comuniune. Aici se arată o parte din Înțelepciunea Divină. „Inegalitatea” și, încă mai exact, „deosebirea”, „diferențierile” (pe care doar cei ai acestei „lumi” și ai stăpânitorului ei o „deplâng”) este calea spre mântuire. Doar prin existența „inegalității” se poate manifesta mila și se pot arăta virtuțile individuale care pot mântui. Aceasta mai înseamnă că soluția cea mai simplă, mai la îndemână, de a nu fi complice la rău, este de a fi mereu, în orice circumstanță de partea celor slabi și năpăstuiți, a celor care „pierd”.

În același timp, ca persoane, suntem determinați istoricește, în timp și spațiu. În această împrejurare atașamentul, respectul și responsabilitatea pentru „loc” au, la rândul lor, importanță și urmări. Respectul pentru tradiția locului și datorica „sfințirii” lui înseamnă, în ultimă instanță, înțelegerea faptului că suntem în comuniune cu cei care au fost înaintea noastră, cu cei care ne sunt contemporani și cu cei ce vor veni după noi. Mai înseamnă și faptul că suntem așezați într-un anume „loc” după un plan care nu este altul decât cel al mântuirii noastre, individuale și colective. „Modelul” mântuirii ne stă deschis în față întotdeauna. Acolo unde există tradiție mântuitoare nu avem decât a o urma. Asemenea, în locurile „noi”, fără tradiție, ori cu una rea, se cuvine ca, încet, cu răbdare, cu blândețe dar fără tăgadă, să promovăm valorile mântuitoare și să creăm tradiție nouă și de folos. Viețile îmbunătățite sunt exemplele și modelele care trebuie să ne însuflețească și, cu modestie, ar trebui să căutăm să le urmăm și să le așezăm, ca realitate vie, în locul ce ne-a fost dat, și, astfel, să îl sfințim, să îl aducem în starea în care a și fost dintru început.

„Voievodul” spiritual al Maramureșului și al întregii Transilvanii

„Căci de ați avea zeci de mii de învățători în Hristos, totuși nu aveți mulți părinți. Căci eu v-am născut prin Evanghelie în Iisus Hristos” (1 Corinteni 4, 15)

† Andrei

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, Metropolitanul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Arhiepiscopul Justinian, părintele nostru, s-a mutat la Domnul după o viață frumoasă, în care s-a dăruit pe de-a-ntregul slujirii lui Dumnezeu și oamenilor. Îl regretăm toți cei ce l-am prețuit, l-am iubit și am fost beneficiarii căldurii sale sufletești.

Nici dânsul nu s-a rupt cu ușurință de noi, și-mi permit să-l citez: „Îmi imaginez ce greu o să-mi fie după ce voi muri. Am să mă cert în fiecare zi cu Dumnezeu pentru sufletul fiecăruia dintre voi. Am să mă cert cu El și n-am să-L las să vă arunce în iad. Am să-I spun: ...pe acesta nu, că îl cunosc, a făcut și lucruri bune; nici pe acesta... Și toată ziua am să mi-o petrec luptându-mă să nu vă las în focul iadului”¹.

A fost părintele și „voievodul” unui număr imens de oameni, pentru că, având inima mare, îi primea pe toți: tineri și bătrâni, săraci și bogați, oameni simpli și oameni titrați, creștini practicant și indiferenți. Toți aveau loc în inima lui. Pe toți laolaltă și pe fiecare în parte îi cuprindea în inima lui și le simțea bucuriile și necazurile. Îl dureau toate suferințele și toate păcatele lor. Vedea suferința fizică și morală din jurul lui, vedea văduvele, orfanii, bătrânii, oamenii fără sprijin, oamenii în lipsuri și nevoi, săracii, oropșiții și pe cei ce se luptau cu păcatele. Pe toți îi îmbărbăta.

Vremurile nu au fost ușoare. Rohia, al cărei ctitor principal este, a trecut și ea prin rigurile regimului de tristă amintire. A ajuns apoi Episcop Vicar la Cluj, iar misiunea și-a încununat-o organizând și făcând prosperă Episcopia Maramureșului și Sătmăruului.

În toată această vâltoare, la el au apelat mulți dintre cei răniți pe calea vieții. Eu însumi, când eram inginer la Cluj, dar, mai ales, după ce am ajuns preot, izbindu-mă de duritatea sistemului totalitar, după ce vorbeam cu dânsul, aveam alt curaj și altă determinare. Îmi închipui câți alții au beneficiat de aceeași mângâiere.

Și, după ce ne primea pe toți, ne iubea pe toți. Iar fiii lui duhovnicești erau sfătuiți să răspundă cu aceeași măsură: „Nu avem voie să fim nepăsători, trebuie să ne doară profund greutatea oamenilor de astăzi. Greutatea oamenilor de astăzi vine din lipsa totală de înțelepciune. Pentru că pământul ne poate hrăni pe toți, pământul ne poate îmbrăca pe toți, dar lipsa de organizare e cauza mizeriei. Un adevărat preot nu va permite în parohia lui să fie o văduvă care să moară de foame. Nu va permite ca în parohia lui să existe bătrâni care să nu aibă ce mânca sau să moară de frig”².

Iar apoi se ruga pentru toți și le purta sarcinile la toți. Într-un dialog cu un preot spunea: „Eu, părinte, sunt rănit profund de milă...! Înțelegi?!... Mi-e foarte milă de toată lumea. Sunt niște martiri toți oamenii din mileniul III. Toți cei care au intrat în mileniul III, toți oamenii, de la pruncul cel mic până la moșneag, sunt niște chinuți și niște martiri. Dar, în măsura în care vor rezista în acest mileniu străin de Dumnezeu, vor fi încununați ca toți sfinții dacă își vor duce cu răbdare crucea vieții”³.

Multe lucruri bune se pot spune de Înaltpreasfințitul Justinian. Eu mă voi opri doar la trei: 1. A fost un mărturisitor pentru Domnul Hristos și pentru Biserica Ortodoxă; 2. A fost omul dragostei și al îngăduinței; 3. A fost un om în jurul căruia a adiat zefirul sfințeniei.

1. A fost un mărturisitor pentru Domnul Hristos și Biserica Ortodoxă
Momentul în care s-a născut, pe data de 28 mai 1921, era unul special: Duminica Rusaliilor, în timpul Sfintei Liturghii. De fapt, și plecarea din 30 octombrie 2016 a avut loc tot duminică în timpul Sfintei Liturghii. Și intrarea și ieșirea din viață îl prevestesc pe omul care-L mărturisește și-L slujește pe Mântuitorul.

Din adolescență, așa cum ne relatează, „plângea de dor după altă lume, care simțea că-l așteaptă, nu acolo pe câmp cu vacile. În această lume miraculoasă, în această lume extraordinară, a trăit 75 de ani...”⁴, după ce s-a

călugărit. Peste Rohia au trecut și încercări, mai ales în anul 1959, când s-a dat decretul 410. A fost nevoit să renunțe la mulți dintre bunii săi ucenici: „Am făcut slujbă, am luat masa împreună, ne-am îmbrățișat, apoi ne-am despărțit. Noaptea târziu am rămas singur în fața bisericii. Unii au plecat spre Lăpuș, alții spre sat, alții spre Boiereni. Îi auzeam cum se îndepărtează vorbind. Eu am rămas aici singur, urlând prin aceste păduri, ducându-le dorul celor plecați...”⁵ Peste ani lucrurile s-au redresat.

În fața tuturor acestor încercări a avut o atitudine demnă și, prin scrisul său, a subliniat importanța pe care Biserica și preoții o au în această lume potrivnică: „Secole îndelungate, când noi, românii transilvăneni, nu aveam nici voievozi, nici dascăli, nici nobili, el, preotul Bisericii lui Hristos, ne-a fost de toate: și îndrumător, și părinte, și învățător, și mângâietor. El niciodată nu ne-a părăsit. S-a născut dintre noi, a crescut cu noi și a trăit cu noi. A gustat împreună cu noi bucuriile și necazurile”⁶.

Predicile lui puternice au răsunat atât la Rohia, cât și la Cluj, iar acum, după ce a venit libertatea, la Baia-Mare și în toate locurile unde a făcut misiune. Poporul îl asculta cu sfințenie și îl adula. Multora le va fi foarte dor de dânsul.

2. A fost omul dragostei și al îngăduinței

Pentru noi toți și, în special, pentru cei pe care îi întâlnea la Rohia, avea o dragoste nesfârșită. Își mărturisește acest gând lui Ioan Alexandru: „Îmi sunt dragi oamenii de acolo. Mă gândesc la ei cu sfințenie. Când trec pe la

Rohia sunt fericiți... Dacă va vrea Bunul Dumnezeu, acolo mă voi întoarce și eu. Viu sau după ce mă va chema la El. Acolo mă voi întoarce ca să fiu în mijlocul celor pe care așa de mult i-am iubit, i-am cinstit, i-am slujit”⁷. Și acum se întoarce, așa cum și-a dorit, la mănăstirea sa de suflet, la Rohia.

Oricine-i solicita ajutorul nu pleca cu mâna goală și acum socotim că Mântuitorul pentru toate îl va răsplăti, așa cum Însuși a promis: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine” (Matei 25, 34-36).

Dar, în mod special, i-a iubit pe călugări, pe preoți și pe tinerii teologi, începând cu ucenicul său privilegiat și

mai apoi colaboratorul său, Preasfințitul Iustin. Cu toate necazurile, frământările și incertitudinile lor, îl abordau pe Avva și primeau răspunsul potrivit.

3. A fost un om în jurul căruia a adiat zefirul sfințeniei

Eram mic, și în mentalul colectiv al maramureșenilor era prezentă ideea că starețul de la Rohia este un om cu viață sfântă. De fapt, nici nu știam că ar mai fi un alt stareț pe lume, ci îl socoteam unic. Aceste afirmații nu le fac numai eu, care îl admir din copilărie și sunt cleric, ci le face și un jurnalist onest și cu bună intenție. El consemnează: „În Maramureș, Episcopul Justinian este cea mai iubită ființă. Oamenii spun că e sfânt. Că a făcut și continuă să facă minuni. Că e clarvăzător și vorbește cu lumea de dincolo așa cum vorbim noi cu prietenii și cu membrii familiei. Că i-a apărut în față, în carne și oase, Fecioara Maria, când au fost alungați toți călugării din Mănăstirea Rohia și a rămas singur, urlând de durere, prin păduri, după frații săi. Fecioara avea Pruncul în brațe și plângea. I-a spus: nu pleca din casa mea, căci nimic nu ți se va întâmpla. Că a venit în trei rânduri Securitatea să-l aresteze și că nu au putut trece de ultima bancă din drumul spre Mănăstirea Rohia. Aerul se transformase într-un zid invizibil și s-au izbit de el până au căzut vlăguit și s-au întors speriați de moarte. Că a trecut prin două atentate din care nici un om obișnuit nu ar fi scăpat, dar, de fiecare dată, l-a salvat Maica Domnului”⁸.

Acum a plecat la Domnul Hristos și la Preasfânta Sa Maică. Și, cum ne-a promis de multe ori, nădăduim să se roage pentru noi ca toți să ajungem acolo. Acum ne rugăm noi pentru el ca Dumnezeu să-i facă parte de odihnă întru Împărăția Sa.

A plecat cu sufletul senin și împăcat. Nu uit niciodată că, într-o predică, ne-a spus că atunci când Domnul Hristos va reveni, iar noi toți vom învia, fiecare din noi va auzi bătând clopotele din satul lui. A plecat și cred că-i va zice Domnului Hristos, dimpreună cu poetul Traian Dorz: „Primește-mă, Iubire, și mă sărută drag/ Când vin de-așa departe și de demult-acasă/ Și, ca o mamă dulce, întâmpină-mă-n prag,/ Strângându-mă la sânu-ți c-o lacrimă duioasă”⁹.

⁵ Ibidem, p. 41.

⁶ Justinian Chira Maramureșeanul, *Viața Maicii Domnului*, Cluj-Napoca, 1986, p. 84.

⁷ PS Justinian Chira, Ioan Alexandru, *Scrisori*, Baia-Mare, 2001, p. 223.

⁸ Bogdan Eduard, *op. cit.*, p. 8.

⁹ Traian Dorz, *Lumile luminii*, Simeria, 2013, p. 432.

¹ Pr. Batin Ștefan, *Mărgăritare din visteria unui mare duhovnic: Justinian, Episcopul Maramureșului și Sătmăruului*, Alba Iulia, 2009, p. 1.

² Ibidem, p. 40.

³ Ibidem, p. 38.

⁴ Bogdan Eduard, *Convorbiri în amurg*, Cluj-Napoca, ed. Dacia, 2006, p. 148

Arhiepiscopul JUSTINIAN, o candelă aprinsă 'n cer

Pr. Iustin Tira

Lentru credincioșii, preoții și monahii din întreg Ardealul de Nord, și nu numai, ziua de 30 octombrie din anul 2016 va rămâne însemnată în memoria istoriei și a sufletului fiecăruia ca ziua în care s-a stins candelă care a luminat și încălzit vreme de 75 de ani sute de mii de suflete care-L căutau pe Dumnezeu și lucrarea Lui, care aveau nevoie de răspunsuri și soluții duhovnicești la frământările și întrebările lor, de multe ori de balsam care să aline arsurile necazurilor și durerilor spirituale și trupești deopotrivă. Vlădicul JUSTINIAN era izvorul nesecat pentru toate și pentru toți, împărțind cu generozitate fiecăruia răspunsul și „medicamentul” cel mai potrivit. Iar ca „bonus” adăuga iubirea și rugăciunea izvorâte din focul nestins al credinței.

Daruri și harisme

Disponibilitatea de-a asculta, cumpătarea în răspunsuri și soluții duhovnicești, vorba caldă, iubitoare și optimistă, l-au așezat în mentalul credincioșilor ca „bătrânul de la Rohia”, în sensul de posesor al înțelepciunii și bunătății, deși „bătrânul” pe atunci nu avea nici 40 de ani. „Bătrânul” a rămas pentru tot restul vieții. Cunoștea apelativul și, pentru că avea rezonanță din Pateric, era încântat de el, considerându-l un titlu de noblețe duhovnicească.

Focul nestins al credinței și al iubirii au stat la temelia slujirii monahului, ieromonahului și arhierului JUSTINIAN în toți cei 75 de ani dăruți lui Dumnezeu și oamenilor, Bisericii strămoșești și neamului românesc. Prin credință și iubire a biruit și potrivnicile vieții, ca și vrăjmașii de tot felul, cu care s-a întâlnit pe căile slujirii lui Dumnezeu. Credința și iubirea au fost principalele elemente prin care, în perioada 1944-1973, a rectorit mănăstirea „Sfânta Ana” - Rohia (chiar dacă în octombrie 1959, din cei 24 de viețuitori, într-o singură zi, a mai rămas doar starețul JUSTINIAN) dobândindu-i renume în ortodoxia și monahismul românesc. Prin credință și iubire a înnobilit și apropiat de sufletul preotului și al creștinului arhierul și arhieria în cei 17 ani de slujire ca episcop vicar al Arhiepiscopiei Clujului. Prin credință și iubire a rectorit duhovnicește și administrativ reînființata episcopie a Maramureșului și Sătmarului în cei 26 de ani de vrednică, smerită și neobosită slujire.

Pe lângă aceste rectoriri duhovnicești și administrative, care se văd cu ochiul trupului și rămân moștenire sfântă generațiilor viitoare, starețul și vlădicul JUSTINIAN a citorit și rectorit mii și zeci de mii de suflete: tineri și vârstnici, intelectuali și oameni simpli, preoți și monahi. Pe toți i-a primit, i-a ascultat, i-a învățat, uneori i-a mustrat, i-a ridicat și mai ales s-a rugat pentru ei și i-a iubit ca un adevărat părinte. „Am să-l spun lui Dumnezeu că nu vreau să intru în rai fără voi”, măturisea adeseori mulțimilor de credincioși care-l ascultau.

Pe ultimul drum...

O parte dintre aceștia s-au regăsit joi, 3 noiembrie 2016, în Catedrala episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare și în parcul din jurul Catedralei, între cei peste zece mii de credincioși și peste 300 de preoți și monahi, care au participat la Sfânta Liturghie arhierescă și la slujba înmormântării Arhiepiscopului JUSTINIAN al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

Slujba a fost oficiată de către un sobor de 17 ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, înconjurați de preoți și diaconi. Din impresionantul sobor arhieresc au făcut parte: I.P.S. ANDREI, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului; I.P.S. TEOFAN, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei; I.P.S. LAURENȚIU, Mitropolitul Ardealului, IPS IOAN, Mitropolitul Banatului, I.P.S. IOSIF, Mitropolitul Ortodox Român al Europei Occidentale și Meridionale, I.P.S. SERAFIM, Mitropolitul Ortodox Român al Germaniei, Europei Centrale și de Nord, I.P.S. TEODOSIE, Arhiepiscopul Tomisului, I.P.S. CALINIC, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului, I.P.S. CASIAN, Arhiepiscopul Dunării de Jos, I.P.S. TIMOTEI, Arhiepiscopul Aradului, P.S. SOFRONIE, Episcopul Oradei, PS ANDREI, Episcopul Covasnei și Harghitei, P.S. VISARION, Episcopul Tulcii, P.S. PETRONIU, Episcopul Sălajului, P.S. GURIE, Episcopul Devei și Hunedoarei, P.S. MACARIE, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord și P.S. IUSTIN SIGHETEANUL, Arhieru-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului. Răspunsurile liturgice au fost date de corurile reunite: corul Catedralei, corala preoților

și corul Seminarului Teologic, dirijate de P.C. Pr. Profesor Petrică Covaciu. Au fost prezente în Catedrală numeroase oficialități centrale și locale, civile și militare, care au ținut să-și manifeste prețuirea și dragostea față de venerabilul ierarh.

După slujba Prohodului, IPS Mitropolit TEOFAN a dat citire mesajului de condoleanțe din partea Preafericitului Părin-

beneficiarii căldurii sale sufletești”, a spus Părintele Mitropolit.

Șirul cuvântărilor a fost încheiat de P.S. Arhieru-vicar IUSTIN SIGHETEANUL, care a făcut o mărturisire a experienței duhovnicești, misionare și administrativ-gospodărești pe care a trăit-o alături și împreună cu părintele său duhovnicesc în cei peste 30 de ani de slujire, din care ultimii 22 de ani ca arhieru și cel dintâi sfetnic și ajutor al vlădicului JUSTINIAN.

Rohia, pridvor al veșniciei...

Sicriul, purtat pe brațe în jurul Catedralei, însoțit de cântări, de sunetul clopotelor, de flori și lacrimi, a fost întâmpinat cu onoruri militare, după care a pornit pe ultimul drum spre mănăstirea „Sfânta Ana” - Rohia, însoțit de arhierii, preoți și credincioși. În satele prin care a trecut cortegiul funerar, credincioșii l-au întâmpinat în fața bisericilor parohiale în procesiune cu icoane, prapori și lacrimi, iar drumul era acoperit cu flori.

După o scurtă slujbă săvârșită în fața bisericii mănăstirii „Sfânta Ana” - Rohia, un cuvânt duhovnicesc rostit de I.P.S. Mitropolit SERAFIM și unul de rămas bun rostit de P.S. IUSTIN Sigheteanul, sicriul a fost așezat, lângă poarta mănăstirii, în mormântul pe care și l-a pregătit cu grijă din vreme. Și-a dorit acest loc smerit de odihnă, la poarta mănăstirii, „pentru ca pe cei ce vin să-i binecuvinteze, iar pentru cei ce pleacă să se roage”.

Prin plecarea vlădicului JUSTINIAN s-a stins o candelă pe pământ pe care o plângem și o regretăm, dar știm că în același timp s-a aprins o candelă în cer, în fața căreia părintele nostru duhovnicesc se va ruga cu aceeași credință și iubire pentru toți cei ce l-am prețuit și l-am iubit.

Pomenirea lui să fie din neam în neam!

† IUSTINIAN CHIRA - din botez Ioan (n. 28 mai 1921 în Plopiș, jud. Maramureș), intrat în monahism în anul 1941 la mănăstirea „Sf. Ana” Rohia - Maramureș, tuns în monahism (12 martie 1942), hirotonit ierodiacon (1942) și ieromonah (1943) pe seama aceleiași mănăstiri, stareț al mănăstirii (1944-1973), episcop vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului (1973-1990), episcop al Maramureșului și Sătmarului (1990-2016) arhieriscop onorific (hotărârea Sfântului Sinod din 19 iulie 2009). În toate demnitățile încredințate a desfășurat o activitate pastoral-misionară și administrativ-gospodărească de excepție. În plan cultural este autorul a 22 cărți tipărite și a peste 150 de studii și articole publicate în periodicele bisericești și presa locală. Este distins cu titlul de Doctor Honoris Causa al Universității de Vest Oradea (2001), al Universității „1 Decembrie” Alba Iulia (2009), al Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad (2010) și al Universității de Nord din Baia Mare (2010); este distins cu Ordinul Steaua României, în grad de cavalier (2011); este Cetățean de onoare a peste 40 de Primării de municipii, orașe și comune din cuprinsul eparhiei. A trecut la cele veșnice în 30 octombrie 2016.

te Patriarh DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. În continuare, domnul Consilier prezidențial Sergiu NISTOR a dat citire mesajului Președenției României, iar domnul secretar de stat Victor OPASCHI a prezentat mesajul din partea Secretariatului de Stat pentru Culte.

Cuvântul I.P.S. Mitropolit ANDREI a fost un cuvânt de suflet în care a creionat portretul duhovnicesc și misionar al vlădicului JUSTINIAN. „Îl regretăm, toți cei care l-am iubit, l-am prețuit și am fost

Arhiepiscopul Justinian Chira: „omul deplin”, care îi cuprinde pe păstoriții săi

Protos. Benedict Vesa

Nu de foarte multe ori în această viață ți se întâmplă să te întâlnești cu moartea într-un mod solemn, firesc și, în același timp, sărbătoresc. Indiferent la ce vârstă ar veni, moartea este, în conștiința omului actual, un moment nedorit și, pe cât posibil, de evitat sau, cel puțin, de amânat. Și, totuși, când există situații în care acest eveniment se transformă într-un moment festiv și, în consecință, devine pretext pentru un exercițiu de comuniune sau chiar o destinație de pelerinaj, reușești, chiar și pentru puțină vreme, să intri într-o altă logică decât cea pur umană, circumscrisă la imediat și material, într-una evanghelică, verticală, liberă, fidelă promisiunilor unui Dumnezeu „mort, dar și înviat”. Așa se întâmplă în aceste zile, în preajma „marii treceri” a vrednicului de pomenire, de acum, Arhiepiscopul Justinian al Maramureșului și Sătmăruului. Este dovedit acest lucru de o întregă atitudine, cu caracter extins, dar și, punctual, de prezența abundentă a înregistrărilor, intervențiilor, cuvintelor sau emisiunilor, realizate cu sau despre Înaltpreasfinția Sa, în spațiul mediatic. Ai impresia că se întâmplă spontan, neprogramat, surprinzător de frumos, un fel de exorcizare, urmată de o sacralizare, a acestui spațiu adeseori confuz și impur, prin prezența unui om care a avut legături clare și strânse cu sursa sfințeniei, cu fibre adânci înfipte în lumea preafrumoasă a lui Dumnezeu și, mai ales, a unui părinte cu inima frântă, fărămițată și dăruită celor pe care i-a păstorit, celor pe care i-a întâlnit și celor pe care i-a asumat. Într-o predică la Mănăstirea Rohia, atunci când împlinea vârsta patriarhală de 90 de ani, se adresa poporului, prezentându-și testamentul spiritual, deja validat prin modul său de a fi pe parcursul slujirii sale sacerdotale: „Am vorbit și-i vorbesc lui Dumnezeu... Și i-am spus: Doamne, ascultă-mă, eu nimic nu-ți cer pentru mine, dar nu vreau să mă duc în rai singur... Nu vreau să mă duc în rai singur... Eu vreau să mă duc cu tot poporul! Să știți că nu intru pe poarta raiului până nu vă văd pe toți în rai. Nu uitați! Asta este dorința mea la 90 de ani, iubirii mei frați!”

Și urmează un ropot de aplauze... Certitudinea nădejdi pentru mântuirea celor mulți, susținută de o co-pătimire cu lumea întregă, este o constantă a vieții sale spirituale. Din nou, de data aceasta la ridicarea sa la rangul de arhiepiscop onorific, în demisolul Catedralei Episcopale din Baia Mare, cu un glas de tunet, le spunea celor prezenți: „Sunt la capătul drumului, fraților, dar nu vă voi uita. Voi sta la poarta raiului și voi aștepta ca să sosiți toți acolo. Și mă rog, să dea Dumnezeu, iadul să rămână gol și raiul să se umple de toți copiii lui Adam”. Această cuprindere totală a poporului pe care-l păstorește îl face să intre în duhul marilor oameni duhovnicești din decursul timpului, care i-au iubit atât de mult pe cei din jurul lor încât nici măcar fericirea raiului nu și-au putut-o dori sau accepta fără de aceștia. Măsura este limpede evanghelică – a-ți pierde chiar și sufletul pentru Hristos și Evanghelia Sa.

Vede lumina zilei în urmă cu 95 de ani, în ziua de 28 mai 1921, în Țara Maramureșului, satul Plopiș, comuna Șișești, iar la vârsta de 21 de ani îmbrățișează viața monahală la Mănăstirea Rohia. La scurtă vreme este hirotonit diacon, iar apoi ieromonah de către Episcopul Nicolae Colan. La nici 23 de ani devine stareț al acestei mănăstiri. Om dăruit de Dumnezeu cu vocația slujirii, la 9 septembrie 1973 este hirotonit episcop vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, iar 17 ani mai târziu devine întemeietorul nou-(re)înființatei eparhii a Maramureșului și Sătmăruului. În ziua de 13 decembrie 2009, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel îl ridică la rangul de Arhiepiscop onorific.

Dincolo de slujirea sa arhierescă, Arhiepiscopul Justinian se recunoaște și se prezintă ca un „părinte” de suflete. Acest lucru se întâmplă pentru că iubește omul, în toată concretețea sa, în splen-

dorile sale, dar și în vulnerabilitățile sale. Perspectiva sa este una foarte realistă, fără ascunzișuri, fără temeri. Dar, în același timp, pentru că vede lucrurile cu „mintea lui Hristos”, este în stare, ca un vizionar ce este, să identifice frumosul din om, și în sensul dostoievskian de a-l „des-cânta”, adică a-l reliefa și a-l face vizibil, potrivit lucrării contemplative mistice răsăritene, dar și în sensul don quijote-esc de a-l „în-cânta”, invitând și provocând o transformare de genul metanoiei ascetice active și „contagioase”, de factură occidentală. Redăm un fragment dintr-o scrisoare pe care i-o trimite poetului Ioan Alexandru, de care s-a simțit mereu foarte apropiat: „De multe ori sunt bolnav de milă de oameni. Când îi văd, când le cunosc viața, zbulciul, frământările, necazurile. Că fiecare om, oricât ar părea de aspru, de străin de sentimentele nobile, fiecare om, indiferent de poziția pe care o ocupă în societate, e totuși om, ce poartă, fiecare, adânc, în ființa lui o lume, o lume a lui în care nu-i numai liniște, ci, de cele mai multe ori, e o grozăvă luptă. Poartă fiecare, adânc, în sufletul lui, dureri și răni deschise, răni cicatrizate, buboae dureroase, atâtea și atâtea situații necunoscute, neștiute de nimeni. Întocmai cum se exprimă Homer în marea lui operă, Iliada, cântul XVII: *Din tot ce pe lume e viață, răsuflă și mișcă, nu e nimic mai de plâns și mai necăjit decât omul*. Această stare a omului, de ființă zbulciată, mă face să îl cinstesc mai mult, îmi adâncește în suflet și mai mult grija și dragostea față de el, față de om”¹.

Lubirea omului în lumina iubirii de Dumnezeu l-a făcut mare păstor de suflete și i-a adus siguranța lucrului bine făcut în interiorul unei providențe evidente, care primește ca răspuns un curaj al credinței, manifestate sub chipul unei aventuri continue și depline, atât în timpul terorii comuniste, cât și în vremurile de după. Vocația profetică a păstorului de suflete, în cazul său, a fost evidentă, căci, cu tăria unui haiduc liber și vizionar, a „împlântat” în inima maramureșenilor, și nu numai, legea lui Dumnezeu și a înălțat conștiința lor la chemarea biblică pe care au primit-o, toate cuprinse în ceea ce Arhiepiscopul numește datoria față de Biserică și Neam:

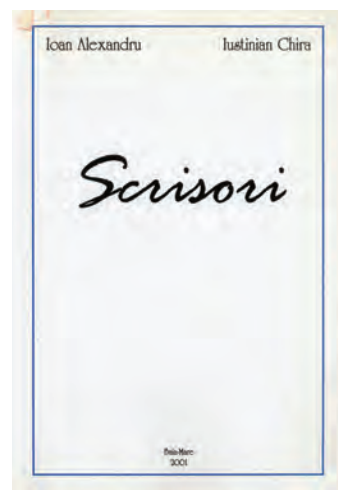

„Eu trăiesc foarte liniștit că mi-am făcut datoria. Am pus piciorul în prag exact atunci când trebuia. Și atunci sunt liniștit. Mor liniștit. Mor fericit. Mi-am făcut datoria față de Biserica noastră, față de poporul nostru, față de Transilvania și față de Dumnezeu. Fără să mă laud. Două puteri sunt cele pe care mă reazem eu: Dumnezeu și poporul”.

Datorită lucrului bine făcut, din frică de Dumnezeu și responsabilitate față de Neam, dar, mai ales, din pricina iubirii părintești pe care a experimentat-o deplin, cu sobrietate, evitând orice denaturare de natură psihologică, Arhiepiscopul Justinian nu s-a temut de moarte, ci s-a pregătit pentru ea, a așteptat-o ca pe propria sa sărbătoare, ziua mării treceri, întoarcerea acasă, eveniment întâmplat în ziua de 30 octombrie 2016, când clopotele îi chemau pe păstoriții săi la liturghie: „Este strălucitor amurgul vieții. De ce?... Te așteaptă o lume misterioasă, miraculoasă și reală. Te așteaptă strămoșii, prietenii care au plecat, sfinții, îngerii, Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos – Adevăratul Dumnezeu. Este momentul când omul, după o lungă și obositoare călătorie, se apropie de casă, unde știe că-l așteaptă Dumnezeu cu brațele deschise, Tatăl, cetele îngerești bucurându-se că *mort a fost și a înviat*. Fiindcă viața noastră trece de la moarte la viață – Adevărata Viață... Viața o văd ca pe un pelerinaj, un drum și o călătorie ajunsă spre sfârșit, adică spre amurg și spre marea trecere și întâlnire și judecată. De la ea nu-mi mai doresc decât să-i pot înțelege, îndrăgi și iubi pe toți!”¹

Această viziune îl face pe Arhiepiscopul Justinian să fie „omul deplin”, care îi integrează, îi cuprinde pe păstoriții săi în viața lui și, în consecință, îi ia cu sine chiar și dincolo, continuându-și misiunea, aceeași, și în eternitate. Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii!

¹ Din scrisoarea IPS Justinian Chira către poetul Ioan Alexandru – 17 Decembrie 1969.

IOAN ALEXANDRU, JUSTINIAN CHIRA, *Scrisori*, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2001, 322 p.

Există mai multe categorii de cărți. Unele sunt avortate de autorii lor. Se nasc fără viitor. Mesajul lor a fost deja enunțat în repetate rânduri de alți scriitori, iar dimensiunea lor actuală lipsește. Lipsește și atracția pe care ar putea-o exercita asupra potențialului

cititor. Altele marchează o vreme scurtă peisajul literar sau cel științific, după care se cufundă în uitare. Cel mult, umplu un raft prăfuit dintr-o bibliotecă mai mult sau mai puțin frecventată, în care oricum au un loc secundar. Altele, dimpotrivă, au un destin peren. Lecturate și devorate cu sete în momentul apariției, sunt redescoperite constant, de același cititor care revine asupra lor, sau de alții, care se opresc fascinați asupra albului paginilor lor, sorbind cu nesaț slovele înnegrite.

Un astfel de *op* este, în opinia mea și schimbul epistolar dintre poetul Ioan Alexandru și Arhiepiscopul Justinian al Maramureșului, publicat la scurtă vreme de la mutarea în veșnicie a celui dintâi. Precedat de o descriere a primei interacțiuni dintre cei doi, realizată de chiriarh, dialogul amplu este plin de savoare și pune în evidență oameni și preocupări neobișnuite. Frumusețea lui constă tocmai în faptul că nu a fost întocmit cu scopul de a fi publicat. Un volum scris cu scopuri editoriale, e aproape mereu tributularul unei atitudini „scrofuloase” a unui autor care, oricât de sincer și de direct, adoptă o mină ce-și propune impresionarea cititorului. Or, aici, corespondența amplă, delimitată cronologic de anii 1968 și 1980, relevă în primul rând frumusețea și căldura sufletului celor doi autori.

Impresionat de cele descoperite în sihăstria maramureșeană, poetul va reveni de mai multe ori aici, direct sau cu sufletul. Fiece revenire indirectă este marcată de o scrisoare. E adevărat, conținutul lor e unul neomogen, fiind generat de contextul scrierii și de tipul de mesaj pe care autorul îl transmite. În fond, în această neomogenitate constă și bogăția schimbului de gânduri și idei. Astfel, de exemplu, Alexandru, care inițial se folosește de exprimări protocolare și de persoana a doua (pp. 11-23), iar apoi trece la o adresare directă, la persoana întâi, ce denotă strângerea relațiilor cu părintele său sufletec, își descrie admirația pentru omul ce conduce destinele locașului maramureșean, își exprimă dorul de a avea un loc numai al său, o chilie în care să mediteze, să se roage și să scrie, în codrii milenari ai nordului de țară, îi împărtășește impresii de călătorie starețului devenit apoi episcop, îi cere părerea despre textele lui, îi solicită sfaturi duhovnicești sau îl invită să îl viziteze în străinătate. La rândul lui, interlocutorul răspunde prompt întrebărilor, oferă sfaturi, rugăciuni, gânduri bune, sau adresează și el întrebări celui cu care dialoghează.

Formulările diferă. De la propoziții laconice cu conținut de telegramă, la texte lungi, scrise cu talent și eleganță. Pentru Alexandru, scrisoarea survine ca o necesitate de comunicare. Versat în cele ale scrisului, el trimite cu ușurință texte înspre lavra rohiană. Pentru starețul Justinian, scrisul e un act de-a dreptul liturgic, ce necesită chibzuire și decantarea gândurilor. De aceea, uneori, el întârzie în a-i răspunde sau oferă un singur text, mai lung, în schimbul a două, mai scurte, ce-i parvin din partea poetului. De altfel, însuși mărturisește importanța pe care o are scrisul pentru el: „Fratele meu drag, la scrisorile ce mi-ai trimis în ultimul timp răspund cu întârziere, lucru pentru care aș dori să nu te superi. Și ocupațiile au fost o piedică, dar mai ales m-a împiedicat faptul că nu am găsit cuvinte potrivite prin care să-mi exprim bucuria pentru tot ce mi-ai scris” (p. 169).

Frumusețea dialogului epistolar rezidă și în inversiunea de roluri ce poate fi întâlnită adesea în cadrul lui. Uneori, Alexandru, care de obicei îi cere sfaturi în cele duhovnicești, schimbă rolul și-l dădăcește pe stareț, oferindu-i sfaturi de viață sau de comportament în vreme ce, alteori, starețul face exegeza unor texte ale poetului, oferindu-i ceea ce astăzi definim prin intermediul profanului cuvânt *feed-back*. Astfel, cel dintâi încearcă să îl susțină pentru accederea în episcopat și, după alegerea lui în scaunul de vicar la Cluj, îi scrie, felicitându-l și îndemnându-l să nu ocolească lumea din înaltele structuri ale urbei, ci să le facă o vizită cu scopul de a-și arăta deschiderea și dorința de a colabora. Iată cuvintele lui: „Socot că ar fi potrivit să faci o vizită protocolară cu de la tine pornire celor mai mari ai Clujului, întrucât ești nou, să-ți exprimi voința ta de a-i ajuta pe oameni să fie

oameni adevărați, să nu socoată că ai urmări cine știe ce sau că ai fi mândru. Știi tu, să fie totul cu demnitatea absolută, convenită slujitorului celui sfânt; poate ar trebui să te duci numai la cel mai mare deocamdată” (pp. 87-88).

La rândul lui, starețul lecturează atent textele trimise de profesorul-poet Ioan și își spune părerea despre ele. Uneori, ele constituie prilej de meditație pentru monahul ardelean. De exemplu, un text al său din Tribuna îl determină la interesante meditații și constatări. Cităm: „Iubite frate Alexandru, Doream de mai multe zile să îți scriu. Simțeam nevoia să îți mărturisesc bucuria ce mi-a făcut-o articolul tău din Tribuna, sub titlul: «Pivnițele Vaticanului – Egiptul». Am rămas uimit cum, în timp ce unii dintre noi scoborâm în pivnițe ca să aflăm și să ne îmbătăm din bucuriile deșarte, alții scoboară în pivnițe pentru a găsi și a se îmbăta de lumina lină a nemuririi. Când te vei întoarce acasă, mi-ar face mare bucurie ca împreună să zăbovim asupra acestor pagini pe care singur, doar cu creionul în mână le-am citit și m-am îndulcit de toate gândurile tale, spuse aici sau nespuse. Cred și mărturisesc și eu, așa după cum spui tu aici în altfel, că ultimul și cel mai arzător cuvânt al tuturor oamenilor, ultima lor dorință, se cuprinde în cuvântul acesta: «Nu mă uita!» Câtă nostalgie, ce dor de a nu se pierde într-o negură mai grea decât orice negură din lume, negura uitării, nu cuprinde gândul acesta: «Nu mă uita», pe care-l lasă în lume orice om când intră pe ușa cea fără de întoarcere. Și ca să îndeplinească această rugămintă, cei rămași înalță stâlpi de aducere aminte, piramide, cruci simple, moviile de pământ, care sunt tot atâtea evocări spre cer în amintirea celor plecați” (p. 173).

Distanța fizică adesea destul de mare dintre cei doi, nu constituie un impediment al întâlnirii. Întrevederile în duh și în cuvânt se petrec între ei cu regularitate. Ba mai mult, uneori, starețul părăsește codrii Rohiei și călătorește împreună cu poetul în Germania, Israel sau Italia. El vede lumea prin ochii lui Ioan Alexandru, care ține să i-o releve în amănunt, astfel încât prietenul său să soarbă din slovele lui, chiar și cel mai mic detaliu al unui loc vizitat. Descrierea locurilor, cu frumusețea lor, este uneori dublată de cea a stării morale a oamenilor ce le populează. Iată cum descrie poetul, de exemplu, spațiul italian, pe care îl vizitează în anul 1969: „Lumile pe aici sunt nesigure și tinerețel dezorientat și lumea în multe lipsuri și nevoi, mult zgomot și fum și mizerie intelectuală. Biserica e destul de goală și călugării, unii destul de grași (bunul Dumnezeu să mă ierte că spun asta). Dar sunt prea multe lucruri mari și întru adevăr în Italia, ca să am vreme de altceva. Capela Sixtină cu Judecata de apoi a lui Michaelis Angelis înspăimântează și astăzi. Îți voi povesti și despre asta. Italia este Grecia creștinată și Grecia este sublimul creștinismului, așa putea spune” (p. 30).

Aflat în depărtare, pe meleaguri străine, poetul resimte constant dorul de casă. În plus, el îl invidiază și îl admiră totodată pe starețul Justinian pentru verdeța codrilor în care se nevoiește, pentru liniștea și frumusețea vieții pe care o trăiește. De câte ori are ocazia, arată acest lucru în scrisorile sale. Așa face și într-una din epistolele trimise din localitatea germană Aachen, care este de o deosebită frumusețe a conținutului și a stilului. Spicuim câteva slove din conținutul ei: „Cât de bogat mă simt în lume când te știu acolo, în bătaia clopotelor, deschizând poarta Sfântului locaș, punându-ți veșmântul de slujbă și intrând apoi în taina Liturghiei cerești. Tu ești fratele meu de taină, iubitul meu frate de departe, ai cărui ochi au rămas neatînși de furia și întunecimea amarnică a legilor pământului. Ce destin minunat, ce noroc luminos! Din tinerețe să crești în para lumânărilor care tot urcă și luminează și nu se mai termină. Apoi, să poți fi singur și să ai sfințele cărți în apropiere și schitul alături și clopotele în bătaie neîntreruptă. Tu cunoști vântul și amurgurile, bătaia tunetului în mânia furtunii, tu ști mersul cerului și plânsul luceafărului, tu ai lipăit zvâcnetul izvoarelor și îți aduci aminte de sălașurile ninsorii. Știi puil de cuc pe unde viețuiește și privighetoarea o cunoști după cuiub” (p. 31).

Prin dinamica stilului, abundența ideilor, frumusețea structurii, dar și prin faptul că încorporează o parte din sufletul autorilor săi în paginile corespondenței lor, volumul de față, apărut în anul 2001 la editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmăruului, se constituie așadar, după cum am încercat să arătăm, într-o carte a cărei valoare nu se va diminua cu timpul ci, dimpotrivă, își va spori valoarea și se va cere mereu redescoperită. De ce? Pentru că ea nu este un volum ca oricare altul, ci o antologie document, o mărturie a palpitațiilor unor inimi arzânde pentru Dumnezeu și un crâmpel din sufletele a doi oameni providențiali pentru Ortodoxia românească sub comunism.

Ierom. Maxim Morariu

Breviter

Capitală culturală vs. capital de imagine

Aurel Sasu

ă întreb și eu, ca mulți alții de bună-credință, cum a fost posibil să piardă Clujul titlul de Capitală Europeană a Culturii? O fac de dragul orașului și răspund direct: visul a fost ucis de un proiect rău gândit, rău prezentat și, mai ales, confuz. Nu voi merge până la a spune c-a fost doar maculatură, „adunătură de evenimente împărțite pe zone tematice”, pretențios, fără conținut („exerciții sterpe”), arogant și culturalist-emfatic (vezi *Clujul 100%*, nr. 6, 22 septembrie 2016, p. 4-5; nr. 7, 29 septembrie 2016, p. 12-13). Spun doar că e produsul inapropiat și naiv al unei echipe lipsite de inspirație, depășită de o cauză atât de nobilă, dar dificilă.

1. Mai întâi, politizarea excesivă, antagonizarea ideii de conviețuire etnică și exaltarea aproape mistică a spiritului local au făcut din strategie un excurs de pedagogie politică inutilă, autosuficientă și străină, în orice caz, abordării în perspectivă europeană a subiectului.

2. Ce legătură are Capitala Europeană a Culturii cu faptul că Revoluția din 1989 nu ne-a transformat în „oameni liberi” sau în „comunitate liberă”? Să înțeleg că solicitau titlul de Capitală Culturală niște oameni lipsiți de libertate? Dar liber, se știe, te face numai adevărul. A fost respectiva revoluție o expresie a adevărului? Cu certitudine, nu! Cum puteau oamenii cetății să-și ridice unii altora „turnuri de iubire” (?) devreme ce tot proiectul e construit pe noțiunea regretabilă a „fedației de comunități” în care grupurile își construiesc libertatea pe cont propriu și o consolidează prin competiții (programe) ale segregării? Cui au folosit aceste jocuri de cuvinte și acest preambul cu iz de reminiscență ideologică? Nimănu, firește!

3. Al patrulea alineat din *Introducerea* la strategie pare de-a dreptul un auto-denuț: „Candidăm la titlul de Capitală Europeană a Culturii pentru că vrem să transformăm această federație de comunități într-o «uniune clujeană»”. Spui, adică, celor care vor decide pentru tine că nu ești încă o „uniune”, de comuniune nici atât? Că soliciți titlul să-ți rezolvi problemele, nerezolvate, de relații inter-etnice? Că-l dorești pentru un oraș care nu este liber de prejudecățile propriei sale istorii? Sună puțin urmuzian.

4. Următorul pasaj din *Introducere* continuă seria celorlora „denigrări” la adresa sufletului chinuit al Clujului, bântuit de virusul neîncrederii, cel care „a dezmembrat solidaritatea colectivă” și a născut haosul existenței parohiale, pe orgolii („doar excroci reușesc să lucreze în echipe”). Chiar dacă enunțul face trimitere la o cercetare sociologică mai veche, concluzia năucitoare a documentului e la prezent: „Indiferența noastră a ucis acest oraș minunat al Transilvaniei”. Cum să soliciți titlul de Capitală Europeană a Culturii pentru un oraș victimă a propriei tale nepăsări? Pentru un oraș ghetozat, construit „din mai multe orașe” (simple alăturări, uneori *litigioase*), măcinat de lipsa dialogului și a ignorării reciproce! Imagine ireală, de coșmar, prin care s-a dorit votul pozitiv al unei Comisii internaționale! Curat strategie, ca să fiu în ton cu nenea Iancu.

5. O propoziție mai cu seamă trezește suspiciuni, după enumerarea seriei de erori care au făcut din Cluj, în prezentarea autorilor, prin „confruntarea identitară” și „teama de celălalt” un brand al diferenței negative și un simbol al multipolarităților letal înstrăinate. Iat-o, căzând ca o ghilotină peste optimismul celor care mai puteau spera: „Nu știm dacă trecutul nu se va întoarce...”. De unde să se întoarcă, de la care punct al istoriei și care trecut? Cum poți vorbi de mândrie, când te adresezi fantasmelor și faci din propriul tău destin o profeție de îndoieli și umilință?

6. Depinde buna conviețuire, armonia, comunicarea și identitatea în *uniune* a Clujului doar de obținerea unui titlu? Cu siguranță, nu! De ce am oferi, prin urmare,

altora, cu mâna întinsă, dreptul exclusiv de a ne vindeca rănile și de a ne salva din pornirea oarbă de a ne refuza noi înșine ideile mari care să depășească, prin grandoare și vizionarism, timpul și împrejurările? „Ne-am trezit, citim în strategie, și nu vrem să recădem în somnul suspiciunii.” De ce, în visul viitorului, mereu această obsesivă zăngănire de lanțuri ale trecutului. Să înțeleg că, după usturătorul eșec al pierderii titlului, vom adormi din nou? Să nu fie, vorba Apostolului.

7. Există în strategia, de-acum istorie, multe, excesiv de multe sloganuri de natură a intimida prin lipsa lor de marcă a prezentului: redescoperire de sine, unitate în diversitate, cunoaștere reciprocă, artă a conviețuirii etc. Să nu fi știut autorii proiectului că din memoria colectivă comună a istoriei recente fac parte și noile ziduri antiimigraționiste, și gardurile de sârmă ghimpată, și intoleranța, și neîncrederea (ura) pe termen lung, și limbajul culturii manipulate, gândirea de lemn și impostura? Prin urmare, care este diferența dintre lumea sufocată de frazele generale, goale de înțeles și utopiile noastre urcate cu scrânciobul în podul iluziilor de moment? Se face, undeva, trimitere la „istoria Clujului întreg”. Să nu ne pierdem în confuzii, totuși: între a fi împreună și a trăi integral împreună e o mare deosebire. O problemă pe care n-o rezolvă titlul de Capitală Europeană a Culturii pentru niciun oraș, acum sau mai târziu. N-o putem rezolva decât noi! Întrebarea este: avem sau nu puterea și inteligența să câștigăm pariul cu noi înșine? Restul e poveste!

8. O întrebare *for the record*. De ce acest stil panicat-imperativ: „Avem nevoie de...”, „a sosit timpul să...”, „ne dorim să...”, „vrem să arătăm că...”, formule de natură a sugera involuntar un anume scepticism privind valoarea argumentelor înainte să se fi pronunțat alții asupra legitimității exigențelor (solicitațiilor) tale? Copilăresc mod de a crede că poți obține indulgența cuiva încercând, prin exerciții retorice, să-l privezi pe celălalt de bucuria deliberării personale.

9. Cum se face că, în bătălia pentru titlu, Clujul monumental este promovat în cheia de invaliditate a unui *ghost city* cu o infrastructură învechită, cu un „model rigid de management”, cu clădiri de patrimoniu în paragină, cu contracte instabile, cu instituții de cultură închise, lipsit de susținere colectivă și de ajutor financiar, într-un cuvânt un biet târg supus zilnic testului de infirmitate a administrației și a pasivismului cetățenilor săi. Sunt toate acestea adevărate, ele trebuiau, într-o strategie de imagine, trecute, cu discreție, în umbra marilor orgolii de îndreptări viitoare. Fiindcă, primejdia mărturisirii stă inclusiv în voința onestă de sinceritate liminară. Cât despre festivalurile în aer liber, este bine să facem distincție între artă și zgomot, între cultura și distracția populară (cu mici, bere și hot-dog), între spectacolul profesionist și industria de evenimente etc. Participarea mulțimii în spațiul public nu este obligatoriu și un criteriu de valoare, așa cum nici rostul cercetării academice nu este abordarea temelor locale (în Institute se face cercetare fundamentală, nu istorie provincială!). În sfârșit, dacă cultura nu este un „sector al elitelor” (ciudad reproș!), a cui să fie, a puhoiului din piața de evenimente? Cultura este creatoare de modele, și modelele, din câte știu, nu sunt supuse regiei producției de masă.

10. Sufocată de generalități și formule apodictice („din perspectivă culturală se va îmbunătăți”, „relația cu Europa va avea de câștigat”, „programul va declanșa procese de incluziune”, „în transporturi se vor crea oportunități”, „vor fi încurajate ideile noi” etc.), Strategia de Dezvoltare a Municipiului (2014-2020) n-avea cum să reziste la o lectură de tip occidental. Să fiu iertat, dar cele trei „atitudini estetice” (claca, băncuțele de socializare – din fața blocurilor!? – și împrumutul obiectelor casnice) invocate, nu știu pentru ce, sunt obiceiuri universale. Cu respingerea candidaturii Clujului la titlul de Capitală Europeană a Culturii „atmosfera cu totul miraculoasă” (?) născută din iluzia competiției facile a dispărut. Un alt început, de va exista, va trebui gândit mai realist, mai matur, mai puțin gongoric și mai creativ. Atrage atenția o frază, oarecum rezumativă, a strategiei: „Vrem să fim o comunitate a egalilor!”. Probabil, a șanselor egale, ceea ce este cu totul altceva. Fiindcă egali între ei sunt numai sfinții.

Acoladă aniversară

Mircea Muthu

Neobosit în predicile *expressis verbis* și mărturisind – cu har retoric – despre intercondiționarea *Tainei Preoției* cu *Taina Euharistiei*, preotul **Matei Popovici** continuă să officieze și acum, la vârsta de 75 de ani, apropiindu-și Biblioteca lumii dar și cu smerenia doxologică menținută la pragul de sus al devoțiunii creștine. Argumentarea cu finalitate întotdeauna stenică se desfășoară într-un crescendo circumscris de convocarea, adesea din memorie, a marilor modele teologice, filosofice și literare. Licențiat, odinioară, în Istoria Bisericii Universale a oferit două florilegii – **Sărbătorile eterne** (2001) și **Bucuria lacrimii** (2010) – în vreme ce un al treilea volum va întregi tripticul mărturisorului despre trecerea / petrecerea credincioșilor ortodocși prin frământatele noastre vremuri.

Vrednic este preotul și cărturarul Matei Popovici!

Meiu

Aurel Sasu

Părintele Matei Popovici vine dintr-o lume aproape uitată. Acea a eleganței, a culturii ca mod de a fi și a distincției intelectuale. O lume pe care o ilustrează și o apără prin tot ceea ce face, prin înghenuncherea sufletului, prin fapta gândului și prin cuvântul rostit în splendoarea desăvârșirii lui. Dragostea de oameni nu este pentru el o pedagogie de lectură, nici proverbiala generozitate, doar un proiect de mântuire personală. Își au amândouă rădăcina, mai întâi, într-o fabuloasă biografie a suferinței, apoi într-un fascinant exercițiu de „suiș în inimă” (Ioan Scărarul), prin puterea jertfei și prin asceza sfințeniei creștine. Ca slujitor al altarului, părintele este de nebiruit în credința luminii sale. Ca mare cărturar, este de neîntrecut în utopia apropierei cerului de pământ prin extazul de abis al cărților. Ca orator desăvârșit, este de neclintit în patosul și în armonia de flacăra a învățăturilor sale. Este ceea ce a fost întotdeauna: stăpânul deplin al libertății sale. Pe care a folosit-o, ieri, împotriva anarhiei ateiste, astăzi împotriva imediatului vieții, a terorii tabloide, a informației sordide, a politicianului schizoid și a mercenariatului național. Cu câtă blândețe nu ne-a ajutat părintele să facem ordine în înfrângerile noastre! Cu câtă eleganță nu ne-a învățat să fim acolo unde ne este inima! Cât de simplă este la el starea de nevindecare a iubirii. Fericit timpul care se destramă, acum, spre un început al întâlnirii noastre.

LA MULȚI ANI!

Praznicul Intrării în Biserică a Maicii Domnului

Marcel Muntean

Această sărbătoare se prăznuiește la data de 21 noiembrie, ea nu se regăsește între sărbătorile vechi ale Bisericii și nici nu este inclusă ca episod în Sfânta Scriptură, ci ea se află în evangheliile apocrife, precum Protoevanghelia lui Iacob. Se consemnează că Andrei Criteanul a cunoscut-o la Ierusalim în secolul al VI-lea, fiind amintită cu un veac mai târziu la Constantinopol, în vremea Sfântului Patriarh Tarasie¹. În Apus, Papa Grigorie al XI-lea a celebrat-o în anul 1374².

Din punctul de vedere al importanței praznicului, Intrarea în Biserică a Maicii Domnului intră în rândul sărbătorilor mari, socotită de regulă între praznicele împărătești, fiind numită în popor și *Vovidenia* sau *Ovedenia*.

Despre nașterea, copilăria, viața ori adormirea Fecioarei aflăm cele mai multe detalii cu precădere din Sfânta Tradiție. *Protoevanghelia lui Iacob* în cel de a VII-lea capitol ne prezintă acest eveniment. Sfânta Scriptură ne-o înfățișează într-un mod figurat în cuprinsul Vechiului Testament³, iar în Noul Testament ne-o prezintă în diferite ipostaze, dintre care amintim: la Buna Vestire, la Nașterea Domnului, la Circumziune, cu Iisus la 12 ani în templu, la nunta din Cana Galileii, la Răstignirea Domnului, în preajma Apostolilor la Pogorârea Duhului Sfânt.

Iconografia temei

Cea dintâi reprezentare iconografică se pare că este cea dintr-o biserică rupestră din Capadocia, din veacul al IX-lea. Printre cele mai vechi și frumoase exemple din spațiul răsăritean reținem Menologul lui Vasile sau mozaicul de la Mănăstirea Dafni, ambele din secolul al XI-lea.

Maica Domnului

Scena compune de la stânga spre dreapta momentul în care Maria, asemeni unui prunc, pășește în curtea templului, lângă intrarea în *Sfânta*, fiind întâmpinată de preotul Zaharia, tatăl Sfântului Ioan Botezătorul, ce se află pe prima treaptă a scării. Se amintește că arhierul a dus-o pe Fecioară în cele mai dinăuntru ale templului, unde numai preotul intra o dată pe an. Maria a rămas doisprezece ani, în cuviință până s-a apropiat vremea Bunei Vestiri.

Ea este redată în plină mișcare, cu brațele întinse către Zaharia. Vârsta la care ea a fost consacrată Domnului a fost de trei ani. Îmbrăcămintea și elementele caracteristice tipologice mariale corespund întru totul descrierii din Erminie.

Preotul Zaharia

Zaharia, cel ce a avut privilegiul de a o primi pe Fecioară la templu, este figurat asemenea unui bătrân, având barba și părul albe, el fiind în haine preoțești. El face gestul plecăciunii, având spatele aplecat și genunchii îndoiti. Pe cap se observă un acoperământ de dimensiuni mici ce face trimitere la elementele de recuzită specifice clerului mozaic El poartă nimb, la fel ca și Sfinții Ioachim, Ana și Fecioara Maria.

Sfinții Ioachim și Ana

În scena *Intrării*, alături de Fecioară se află părinții ei. Reținem că acest eveniment al ducerii Mariei la templu sau la biserică a fost făgăduit lui Dumnezeu de către Ana, care stearpă fiind, a rugat alături de Ioachim pe Domnul să le dăruiască un copil⁴. Dreptii

Ioachim și Ana sunt pictați în dosul cortegiului de tinere fete ce poartă făclii aprinse în mâini. Ei o însoțesc pe Maria la templu. Rareori o țin în brațe.

În unele icoane de proveniență slavă, cei doi se află în imediata apropiere a Mariei, în centrul compoziției. Ei sunt pictați în mișcare simetrică, întinzând mâinile în semn de dăruire.

Elemente de arhitectură

Pictorii au imaginat acest moment festiv ilustrând trei elemente de ordin arhitectural și simbolic: Curtea templului, Sfânta și Sfânta Sfințelor. a) Curtea templului. Scena se petrece în interiorul curții templului sugerată de existența vâului roșu. Clădirea, porticurile ori acoperișul nu ne duc cu gândul la un templu oriental, ci dimpotrivă, ele sunt imaginate cu cupole, specifice bisericilor creștine. b) Intrarea în Sfânta. Opus templului se găsește Sfânta, definită de o construcție simbolică asemenea unui baldachin înalt în fața căruia se găsește preotul Zaharia. El este așezat pe prima treaptă a unei scări ce cuprinde un număr de cincisprezece trepte și evocă cei cincisprezece *psalmi ai treptelor*. c) Sfânta Sfințelor. Acest detaliu, deosebit de important, se regăsește în partea superioară a baldachinului amintit și este închisuit tot precum o construcție minimală ce se finalizează cu un acoperiș oriental. Porțile acestuia sunt închise fiindcă sunt simbolul vederii curate a lui Dumnezeu. În fața Fecioarei se află pictat un înger ce reflectă grija deosebită a lui Dumnezeu spre întărirea și creșterea ei cu pâine cerească. Petrecerea Mariei la templu s-a manifestat printr-o permanentă grijă și slujire, atât prin rugăciune, cât și prin muncă.

Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, mozaic, sec. al XIV-lea, Mănăstirea Chora, Constantinopol.

Printre monumentele valoroase ce înfățișează momentul sărbătoros al *Intrării în Biserică a Maicii Domnului* se află și mozaicul de la Biserica Mănăstirii Chora, din veacul al XIV-lea. Maria pășește în curtea templului, lângă intrarea în *Sfânta*, fiind întâmpinată de preotul Zaharia, tatăl Sfântului Ioan Botezătorul, ce se află pe prima treaptă a scării. Se amintește că arhierul a dus-o pe Fecioară în cele mai dinăuntru ale templului, unde numai preotul intra o dată pe an. Ea este redată cu brațele întinse către Zaharia. Totodată, prunca este închisuită încă o dată, la capătul celor cincisprezece trepte. Acolo, este primită de îngerul Domnului, ce îi slujește. Alături de Fecioară se află părinții ei. Dreptul Ioachim și Ana sunt poziționați înaintea unei tinere fete ce poartă făclie aprinse. Baldachinul templului este inspirat din arhitectura bisericilor de rit răsăritean. Cromatica mozaicului, ca de altfel și elementele ce îl compun sunt mult simplificate, în sensul redării concentrate a temei. Nuanțele rafinate de gri verde și gri violet se armonizează cu aurul fondului. Strălucirea mozaicului, simplitatea tratării dovedesc o bună știință a compoziției, dar și o extraordinară forță de expresie sugerată de artistul anonim.

Fragmentul impresionează prin dialogul plastic ce se concentrează între preotul Zaharia, Prunca și tânăra însoțitoare. Prin intermediul mâinilor întinse artistul creează sentimentul de dăruire-primire ce o întruchipează pe Fecioară. Cromatica pastelată este menită să definească o atmosferă caldă, prietenească și echivocă a momentului *Intrării* Mariei în Biserică.

Privind icoana și recitind troparul praznicului, ne îndreptăm simțămintele noastre curate către Fecioara cea binecuvântată, rostindu-i: *Preacurata Biserică a Mântuitorului, cămara cea de mult preț și Fecioara; sfințită vistierie a slavei lui Dumnezeu, astăzi se aduce în casa Domnului. împreună aducând darul Duhului lui Dumnezeu, pe care o laudă îngerii lui Dumnezeu: "aceasta este cortul cel ceresc."* (Condac, Glasul 4)

¹ Proloagele, *Viețile Sfinților și cuvinte de învățătură pe luna Noiembrie*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, p. 74.

² LEONID USPENSKY, VLADIMIR LOSSKY, *Călăuziri în lumea icoanei*, Ed. Sophia, București, 2003, p. 166.

³ DIONISIE DIN FURNA, *Erminia picturii bizantine*, Ed. Sophia, București, 2000, p. 96. *Aduce-se-vor împăratului fecioare în urma ei, [prietenele ei se vor aduce ție...] aduce-se-vor în locașul împăratului.*

⁴ Proloagele, *Viețile Sfinților...Op. cit.*, p. 74.

Sfinții Neomartiri transilvăneni, prăznuiți în prima mănăstire ortodoxă din Austria

Monah Bartolomeu Ungureanu

Miercuri, 26 octombrie 2016, cu prilejul cinstirii Sfântului Dimitrie Izvorătorul de Mir, Mănăstirea Ortodoxă „Acoperământul Maicii Domnului și Sfântul Paisie Aghioritul”, din localitatea austriacă St. Andrä am Zicksee, i-a serbat pentru întâia oară pe Sfinții Martiri transilvăneni martirizați în înfricoșătoarea temniță de la Kufstein, dimpreună cu Sfinții Martiri Năsăudeni și Sfântul Maxim Sandovici, executați de către autoritățile habsburgice ale vremii. Numele cu care această prăznuire este consemnată în calendarul mănăstirii este acela de sărbătoarea Sfinților Neomartiri din Austria și din fostele teritorii habsburgice (sec. XVIII-XX). Pomenirea acestor mărturisitori în actuala formă va avea loc anual în data de 26 octombrie.

Pe lângă râvna nemăsurată față de Biserica Ortodoxă, elementul de legătură dintre acești sfinți este faptul că împreună au avut de pățimit pe teritoriul actual al Austriei sau în provinciile istorice habsburgice. Astfel, ceea ce i-a înrudit pe acești sfinți între ei este, în primul rând, faptul că, deși au trăit în timpuri diferite, cauza morții lor martirice a fost identică. Cu toții au suferit pentru că s-au împotrivit ambiției habsburgilor de a-i aduce, chiar și cu forța, pe credincioșii ortodocși din Imperiul Austro-Ungar sub Biserica Română Unită cu Roma (Greco-Catolică). Respingând orice fel de negociere a credinței, acești sfinți au ajuns până la curtea imperială din Viena în încercarea lor de a-și invoca dreptul de a rămâne credincioși Bisericii noastre strămoșești.

Cel de-al doilea punct de legătură este că sentința la moarte a sfinților a fost dată tot din capitala imperială de atunci, Viena, atât în cazul sfinților care au pățimit pentru tot restul vieții la Kufstein, cât și în cazul Sfinților Martiri Năsăudeni. Indirect doresc să-l amintesc aici și pe Sfântul Maxim Sandovici (+ 6 septembrie 1914), mai puțin cunoscut spațiului ortodox românesc, însă a cărui moarte martirică provine din ordinul abuziv al unui comandant de cavalerie austriac.

Al treilea element care îi unește pe acești mărturisitori sunt drumurile lor spre martiriu, care s-au suprapus, acestea trecând atât prin Viena, cât și prin împrejurimile ei, metropolă lângă care mănăstirea noastră este situată. De altminteri, Sfinții Mărturisitori au fost transferați succesiv prin mai multe temnițe: De la Raab (astăzi Győr), în Thalerhof (lângă Graz), apoi Viena, încheind cu fortăreața din munții Tirolului, Kufstein, unde s-au și săvârșit. Din rândurile Sfinților Martiri Năsăudeni îl avem pe Sfântul Atanasie Todoran, care a fost pentru câțiva ani militar în armata habsburgică, la Viena, în timpul împăratului Leopold I (1640-1705). Câteva decenii mai târziu acesta este nevoit să revină în Viena pentru a negocia împreună cu guvernul austriac militarizarea celor 21 de comune năsăudene.

În tradiția monahală răsăriteană, mănăstirile au fost întemeiate îndeosebi pe locurile în care mărturisitorii pentru credință s-au nevoit, au rădat, respectiv și-au vărsat sângele pentru Hristos, considerând astfel pomenirea neîntreruptă a acestor sfinți ca o datorie veșnică, precum și a chinurilor pe care le-au rădat. Drept mărturie ne stau recentele citirile de la Aiud în cinstea noilor sfinți mărturisitori din temnițele comuniste, precum și de la Câmpia Turzii, locul în care Domnitorul Mihai Viteazul a fost ucis mișelește.

Slujba sfinților a fost săvârșită în limba germană, motiv pentru care atât viața, cât și pătimirile acestor mărturisitori ai lui Hristos au fost accesibile ca înțeles tuturor pelerinilor vorbitori de limbă germană, îndeosebi credincioșilor austrieci care au îmbrățișat credința ortodoxă. Slujba Sfinților a fost scrisă de către starețul mănăstirii, Arhim. Paisie Jung, de origine germană, care la finalul Sfintei Liturghii a acceptat să ne răspundă la câteva întrebări.

- *Părinte stareț, ce însemnătate au acești sfinți pentru spațiul austriac și în general pentru întreg spațiul vorbitor de limbă germană?*

- Însemnătatea acestor sfinți neomartiri pentru Austria și în general pentru întreg spațiul vorbitor de limbă germană este greu de exprimat, deoarece până acum nu au avut nici un fel de însemnătate. Putem spune că au fost sfinți ortodocși uitați, respectiv pierduți în adâncurile temnițelor de la Kufstein, a închisorilor de la Graz, Raab (Ungaria) și din Transilvania. Cu toții fac parte dintre acei sfinți uitați care, prin măsurile politice din acea vreme, nu trebuiau să fie doar omorâți, ci și dați uitării odată pentru totdeauna. Însemnătatea acestor noi mărturisitori constă, pentru momentul de față, în faptul că ne străduim a-i scoate la lumină pe acești sfinți care ani de-a rândul au suferit îndelung în temnițele întunecate de

la Kufstein. Abia după această etapă vom putea începe să formulăm o însemnătate reală a acestor sfinți pentru spațiul german. După cum adineauri aminteam, momentan acești sfinți sunt [pentru Occident] întru totul necunoscuți. Nici măcar numele lor nu sunt cunoscute, însă aceasta este datoria noastră, ca primă mănăstire ortodoxă din Austria: să-i cinstim aici pe acești sfinți și să le aducem numele și viețile la lumina zilei, la lumina vieții moderne. Așadar, în momentul de față nu putem spune că acești mucenici ar avea o însemnătate directă [pentru spațiul occidental], acest lucru sperăm încă să-l descoperim.

- *Cum vedeți înțelesul episodului din viața Sfântului Atanasie Todoran, care s-a opus spovedirii și împărtășirii fiului său de către un preot unit, deși se afla pe patul de moarte? În ce măsură mai este acest episod actual credincioșilor ortodocși de astăzi?*

- Întâi de toate Sfântul Atanasie Todoran este, ca persoană, un om foarte interesant. Împlinise vârsta de 104 ani și până la sfârșitul vieții sale a avut puterea și energia să-și îndeplinească atât datoriile casnice cât și pe cele de serviciu. Să zic așa, nu era un simplu bătrân slăbit, care din cauza vârstei nu mai putea gândi coerent, ci din contră, până la sfârșitul zilelor sale, când a fost tras pe roată, a fost un credincios ortodox mărturisitor. Un astfel de om a avut capacitatea de a înțelege că pentru spovedanie, împărtășanie și cele asemănătoare, este nevoie de aceeași credință cu cea a preotului. În mod contrar ar trebui să aparținem simultan ambelor biserici, iar pentru că Biserica Greco-Catolică nu a aparținut Bisericii Ortodoxe, ci Bisericii Romano-Catolice, a fost clar pentru Sf. Atanasie că nu este posibil ca fiul său să primească Sfânta Împărtășanie din mâna unui preot unit. Acest lucru ar însemna că am renunța la Ortodoxie și, spre exemplu, am deveni catolici, adică ne-am supune Papei. Acest lucru este valabil și în cazul spovedaniei și al tuturor celorlalte Taine, deoarece participarea la Sacramente înseamnă că omul are comuniune cu biserica respectivă și trebuie să recunoaștem faptul că această comuniune nu există nici până astăzi. De aici și răspunsul la a doua întrebare: Sfântul Atanasie Todoran reprezintă un model pentru creștinii ortodocși de azi. Cu toții suferim din cauza despărțirii dintre creștini și pentru că încă nu suntem o singură biserică, cu toate aceasta trebuie să ne purtăm cu res-

Arhim. Paisie Jung, de origine germană, starețul Mănăstirii Ortodoxe din St. Andrä am Zicksee, Austria.

ponsabilitate față de Biserica noastră și să nu sărim peste anumite etape, care în mod normal ar fi desființate doar după unirea celor două biserici. De aceea nu este îngăduit nici până astăzi ca unui credincios ortodox să se împărtășească cu romano-catolicii sau să ia parte la cina Domnului împreună cu evanghelicii. La fel și în cazul spovedaniei și al celorlalte Taine. Toate acestea ar fi posibile doar dacă bisericile ar fi unite, eveniment care încă nu a avut loc. Din acest punct de vedere Sfântul Atanasie reprezintă un exemplu al faptului că nu trebuie să ne vindem credința, ci trebuie să rămânem credincioși până la moarte, chiar dacă acest lucru ar însemna că nu putem fi spovediți sau împărtășiiți, deși ne aflăm pe patul de moarte. Dumnezeu vede, va ajuta și ne va sta alături în special pentru credincioșii noștri. Fie ca sfinții neomartiri să se roage pentru noi, astfel încât să putem ajuta la refacerea unității dintre creștini și pentru ca toți ceilalți să se întoarcă înapoi la Biserica apostolică, care se află în Biserica Ortodoxă.

- *Știu că aveți o deosebită evlavie pentru toți Sfinții Martiri, îndeosebi la cei de după căderea Constantinopolului (1453). Ne puteți explica în câteva fraze ce anume a aprins în inima sfinției Voastre această dragoste pentru sfinții neomartiri?*

- Întâi de toate cred că sfinții martiri se află în inimile tuturor creștinilor ortodocși, deoarece ei sunt expresia faptului că, în cazul în care ni se va cere, trebuie să fim pregătiți a ne da viața pentru credință. Pe plan cotidian, însă, martiriul înseamnă împlinirea zilnică a planului lui Dumnezeu și faptul că trebuie să luptăm împotriva propriei iubiri de sine și a propriului egoism. Tot o mucenicie. Acest lucru înseamnă că martirii înfățișează în momentul morții lor, de multe ori brutal, că în viața duhovnicească este, de fapt, vorba de a-i dăruia totul lui Dumnezeu. Dacă este cazul, până și viața. Acest lucru a existat încă din primul secol de existență al Bisericii, începând cu Sfântul Arhidiacon Ștefan și continuând până în zilele noastre. Acum, după cum sugerează și numele, sfinții noi martiri sunt aceia care au mărturisit în noua perioadă a Bisericii, de după căderea Constantinopolului în 1453. Ei ne arată că acest duh în Ortodoxie este mereu actual. Ortodoxia a fost mereu o Biserică, o credință, în care credinciosului i s-a cerut să fie pregătit a-și da viața pentru Dumnezeu, sub forma în care poate și este necesar. De aceea ne sunt Sfinții Mărturisitori îndeosebi aproape. Să ne gândim că ultimul martir al Austriei din perioada habsburgică, mai exact în sudul Poloniei de astăzi, este Sfântul Maxim Sandovici. Acesta a fost preot, iar la vârsta de 28 de ani a fost executat. Ultimele sale cuvinte au fost: „Să trăiască Ortodoxia!”. Apoi a venit comunismul în țările estice și până astăzi să ne gândim câți sfinți noi mărturisitori avem. Este vorba poate de mii, doar Dumnezeu cunoaște cu exac-

titate numărul lor. Acest lucru înseamnă că noii mucenici ne încredințăm de faptul că „vechiul” duh al Bisericii, al Sfinților Martiri, trăiește până astăzi. Aspectul de față înseamnă pentru mine o experiență deosebită, prin faptul că acești noi mărturisitori au purtat acel duh primar al Bisericii și ni-l predau nouă, mai departe, pentru ca și noi să viețuim în același duh ortodox. Zi de zi să ne trăim martiriul nostru în lupta împotriva egoismului, a ego-ului, al acestui eu, care adeseori ne înrobește și ne aruncă în adâncul temniței, precum s-a întâmplat odinioară cu martirii de la Kufstein.

- *Doresc să închei șirul întrebărilor exprimându-mi mulțumirea față de timpul acordat și rugându-vă totodată să ne împărtășiți un gând din timpul experienței sfinte de a compune în limba germană slujba sfinților neomartiri din Austria.*

- Întotdeauna este greu a compune, de aceea cu siguranță, sfinții mi-au ajutat. În acest scop am cântat în mănăstirea noastră la sfârșitul slujbelor anumite cântări pe care noi deja le aveam, pentru ca sfinții să ne ajute. Un lucru însă mi-a fost foarte clar, de care mai înainte nu eram convins din punct de vedere istoric, anume faptul că aceste chinuri, morți, respectiv aceste martirii s-au petrecut în mai multe părți ale Imperiului Habsburgic. Am aflat despre Transilvania, despre sudul Poloniei de astăzi, Silezia, teritoriul rutenilor, Raab (astăzi Győr), Thalerhof lângă Graz, Kufstein, dar și Viena. Pe deoparte acest fenomen nu a fost unul petrecut doar la nivel local în imperiu și, de asemenea, nu a fost un fenomen care s-ar fi derulat pe parcursul a doar câțiva ani. Cei mai mulți dintre acești martiri pe care noi îi serbăm în mănăstirea noastră pe data de 26 octombrie, de altminteri care coincide și cu Ziua Națională a Austriei, au fost mărturisitori aici în partea de est a țării. Aceste prigoane se petreceau deja în timpul împărătesei Maria Tereza, în sec. XVIII, perioadă din care provin și cei mai mulți sfinți. Dar, după cum spuneam, în anul 1914 a fost condamnat la moarte ultimul sfânt martir trecut oficial ca sfânt în calendarul ortodox. După aceea îi mai luăm în considerare și pe ceilalți nenumărați creștini ortodocși care au murit la Thalerhof sau în Frauenkirchen, prizonieri de război care și-au sfârșit viața în deportare, în Neusiedl am See și în multe alte orașe și sate din Austria. Acest lucru a reprezentat pentru mine convingerea faptului că, nu doar că pretutindeni în imperiu, ci și pe o perioadă de aproximativ 200 de ani și mai mult, creștinii ortodocși, adesea din motive politice, dar care de fiecare dată au implicat și aspectul religios, au avut de suferit. Acest amănunt a jucat un rol important în alcătuirea slujbei noilor mărturisitori. Faptul că a trebuit să citesc viețile sfinților a fost pentru mine o convingere că aceștia nu au reprezentat doar un fenomen istoric și bisericesc punctual, ci și unul desfășurat pe întreaga hartă a monarhiei într-un interval de peste 200 de ani. Un alt aspect pe care l-am remarcat și care deține o importanță majoră pentru lumea de astăzi este că acești sfinți au murit pentru libertatea Bisericii lor. Nu au murit pentru că au făcut prozelitism sau pentru că ar fi propovăduit întoarcerea la Ortodoxie. Au fost omorâți, ca și în cazul Sfinților de la Kufstein, pentru că au fost în audiență la Împărăteasă și au rugat-o ca cei de acasă să beneficieze de dreptul de a-și păstra credința strămoșească. Să nu fie presați, împiedicați sau prigoniți: de aceea au fost trimiși acești sfinți în temniță. Ultimul aspect pe care l-am mai remarcat este că acești mărturisitori sunt totodată și sfinți moderni, în sensul în care au luptat pentru libertatea Bisericii, respectiv a religiei. Vă mulțumesc pentru întrebările adresate!

*

Evenimentul duhovnicesc de astăzi reprezintă și o contribuție adusă în direcția cultivării și dezvoltării ecumenismului sănătos din diaspora, anume acela de receptare la nivel inter-ortodox al valorilor și tradițiilor specifice fiecărei Ortodoxii locale. O bună seamă dintre acestea se află deja pe teritoriul Austriei, intersectându-se canonic în orașele austriece cele mai însemnate. Din acest punct de vedere, sărbătoarea de astăzi aduce împreună spre cinstire sfinți din trei Biserici Ortodoxe locale: română, poloneză și sârbă, propuși pentru întâia oară sub această formă de către o mănăstire ortodoxă grecească din Austria. Având în vedere faptul că în tradiția Ortodoxă sfinții poartă numele locurilor în care s-au nevoit, au fost martirizați sau în care sfințele lor moaște au fost așezate, îi cinstim pe Sfinții Mărturisitori de la Kufstein, Sfântul Visarion Sarai, Sfântul Ioan din Gales, Sfântul Moise Măcinic și Oprea Miclăuș, și ca pe sfinți neomartiri ai Austriei. Dat fiind faptul că, în sec. XVIII, timpul în care Sfinții Martiri Năsăudeni au pățimit, Țara Năsăudului se afla sub stăpânire Habsburgică, după același raționament de mai sus, sfinții Atanasie Todoran, Vasile din Mocod, Grigore din Zagra și Vasile din Telciu pot fi considerați și aceștia ca sfinți neomartiri și ai Austriei. Același raționament poate fi aplicat și în cazul Sfântului Maxim Sandovici.

Așadar, după modelul Cuvioasei Paraschiva care, deși a fost de neam grec, este numită ca fiind „de la Iași”, sau după modelul Sfântului Ioan Iacob Hozevitul, care deși este de obârșie din județul Botoșani, este numit „Hozevitul”, după pustiul Hozevei în care s-a nevoit, asemenea am avut cinstea ca astăzi, să-i serbăm pentru întâia oară pe acești noi mărturisitori ai credinței Ortodoxe de pe meleagurile austriece, precum și din fostele teritorii habsburgice. De altfel, trebuie să accentuăm și faptul că reprezintă o mândrie pentru neamul românesc să dăruiască sfinți locali proaspeților convertiți la ortodoxie din țările vest europene.

La praznicul Sfinților Neomartiri din Kufstein și din fostele teritorii habsburgice,
26 octombrie 2016

Un chip de neuitat: Părintele Profesor Ioan Bunea (1906-1990)

Pr. Simion Cristea

Uevalvie, cu făclii înalte și cu rugăciuni ne apropiem de steaua celor adormiți. Amintirea celor dragi ne umple sufletul de rugăciune. De data aceasta vom poposi la efigia Părintelui Profesor Ioan Bunea, o aleasă figură pe ecranul teologiei clujene din a doua parte a secolului trecut, un chip de neuitat, care, împreună cu marii profesori Isidor Todoran și Ioan Zăgrean, alcătuiau triumviratul teologic al Clujului, din acea vreme. Un foarte frumos medalion i-a dedicat anul trecut Părintele profesor dr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie.

Luați de voluta amintirilor, nu avem a le căuta silabisind, ele păstrându-și prospețimea și linearitatea ca într-o pagină de carte. Când te prinde unda amintirilor nu poți să taci. cuvântul apare și condeiul te strigă. Putem spune cu mândrie că n-am pierdut nimic din profilul său din zilele de-atunci. Încă din primul an, înainte de a-l cunoaște bine, îl priveam cu mai mulți ochi. La toți ne cunoștea tectonica sensibilității proprii, precum pianistul claviatura pianului său, adunându-ne în jurul catedrei ca un stol de grauri când holdele sunt coapte. Nici nu ne mirăm de mireasma amintirilor și de fluiditatea lor ce ne cheamă spre condei, ca la un ospăț de inimă.

Cu vremea am devenit tot mai conștienți de faptul că merită să fie păstrat în sipetul amintirilor scumpe, sub o lentilă mărită.

Tușa umanitară a personalității sale era una aparte. N-a fost ostentativ cu propria sa imagine, nici gravitația spre rafinement nu l-a sedus, nici orgoliul ascensiunii nu l-a momit, nici arpeggiul treptelor ierarhice din administrația bisericească nu l-a cucerit. Sobrietatea și veghea de sine l-au călăuzit toată viața. Nu i-a plăcut pendularea clipelor în gol, fără mișcare, cu aripele închise. Riguros în idealurile sale, nu și-a permis de-a lungul vieții decât o odihnă strapontină. Trăindu-și discret azurul vocației, și-a dobândit o reputație soră cu aureola crinului. Era spornic în sfaturi precum grăul arnăut. Coordonatele vieții i-au fost Altarul, catedra, biblioteca, scrisul și familia. Deși era căsătorit, avea o viață austeră, aproape monastică. Când vorbim sau scriem despre dânsul, parcă se reduplică cuvintele, aprecierile, propozițiile toate. În tot ce spunea, simțeam cum palpită de-o viață arzătoare, opulentă, ca și clorofila primăverii.

Soția sfinției sale, doamna Maria, evlavioasă ca o călugăriță, a fost o învățătoare emerită, foarte cultă, în fața căreia până și înalții noștri ierarhi plecau cu condescendență fruntea. Pe noi ne ținea foarte aproape, cu sfaturi și cuvinte frumoase, ca un al doilea duhovnic, ca o mamă. Noi așa am văzut-o, am prețuit-o și am stimat-o. A avut o singură fiică, pe doamna Dorina, o profesoară laureată, și trei nepoți: Tudor, Cătălin și Bianca, toți titrați. În timpul studiilor, ei au făcut parte din spuma premianților. Domnul inginer Tudor, unul dintre nepoții săi, prin proza și versurile sale, a pășit în rândul marilor scriitori. Între mândriile familiei se numără și distinsul său ginere, domnul inginer Cornel Bia, pe care l-a prețuit ca pe copilul său.

Părintele Bunea a avut o biografie cu bolțile înstelate, lăsând în urma sa cristaline amintiri, fără nici un paianjen pe icoană. A fost un om de rezonanță, cu un înalt timbru sufletesc. Cunoscând ființa omenescă în adâncurile ei, cu o mare putere de analiză, ținând întotdeauna în partea de veghe a sufletului. Când vorbea laconic, putea continua ideea cu limbajul gestual, așa îl înțelegeam de bine. Cine intra în ochiul său nu putea să nu iasă transfigurat. Ferice de elevii al căror chip face baie serafică în ochii profesorului!

Cu înalte satisfacții ne amintim cum ni se cereau lecturi mari, însoțite de referate pentru a se vedea dacă am ajuns la „cheia” cărților. Multe nopți am petrecut în bibliotecă pentru a ne achita onorabil.

La Paraclis, Părintele Bunea, fiindu-ne și duhovnic, ochii noștri tineri, curioși în candoarea lor, culegeau sfintele gesturi liturgice pe lângă perdeaua sfântului altar, ca pe niște zboruri de

îngeri proaspăt coborâți din Cer, sporindu-ne duhovnicește zăcămintele sufletului. Toți avem momente care ne fac să căutăm căldura unei mâini, prietenia unui ochi, focul unei inimi. Când îl aveam aproape pe Părintele Bunea, nimic nu ne lipsea. Iar pentru întâlnirile cu Sfinția Sa ne pregăteam ca în ajun de sărbătoare, ori la „Sfatul zeilor” lui Alessandro Tassoni. Când ne vorbea, aveam ochii ascuțiți ca atunci când așteptam o mare noutate, picurată cu sclipiri de sus. Gândea întotdeauna liniar, precis în formulări, fără soluții aproximative, precum săgețile lui Pandarus, arcașul lui Homer, care nu greșeau ținta niciodată. Era profesorul în jurul căruia bătea inima clasei. Toți ne-am bucurat de o caldă găzduire în biografia sa afectivă. Ori pe ce cale am porni spre Părintele Bunea, ușoare vele mână corabia noastră spre ostrovul amintirilor de neuitat. Ce grijă avea în programul didactic, asortat mereu de gândul la viitorul nostru, care îi înconjuram catedra, întrebându-se intim: ce făclii se vor aprinde dintre noi, ce vocații își vor lua zborul? Presimțea răsărituri mari de episcopi și de vestiți profesori universitari, cum sunt astăzi, făcând cinste eparhiei noastre și Bisericii întregi. Nu s-a înșelat în așteptările sale. Temeliile așezate de dânsul și de ceilalți profesori au prins contururi minunate. Pomii înfloriți au dat roade pe măsură. Toți ne bucurăm de Sfințiile lor, și, în aceeași tonalitate cu noi, Biserica și Neamul. Ca oameni și profesioniști s-au ridicat la același portativ și elevii săi care au îmbrățișat alte profesii (doctori, profesori, avocați, ingineri...), păstrând neatinsă „legătura sacră cu Sânta Biserică. Drumul lor în societate și în funcțiile pe care le-au avut a fost curat și rectiliniu până în pragul superlativelor.

Ca profesor de mare vocație. Părintele Bunea, intuia și prețuia valorile intelectuale. Eram la Seminarul Teologic din Cluj. În 1954, la o rugăciune de vineri seara, Părintele Bunea l-a invitat și pe părintele Justinian Chira, starețul de atunci al mănăstirii „Sfânta Ana” de la Rohia, vrednicul de pomenire Arhiepiscop al Maramureșului și Sătmarului, făcându-i o prezentare ca un braț de liliac. Din ceasul acela, numele starețului de la Rohia a devenit sonor în Seminar. A doua zi, câtorva dintre noi ne-a spus: „Rețineți, despre părintele stareț pe care l-am ascultat aseară, cred că peste ani și ani se va vorbi despre el ca despre un mare episcop în Biserica și în Neamul nostru”. Frumoasă prevestire!

Profesorii de la Sibiu îl cunoșteau foarte bine pe Părintele Bunea, ca profesor și pedagog cu alese trăsături din Onisifor Ghibu. Pe profesorii Isidor Todoran și Ioan Zăgrean, marii săi prieteni, i-am pomenit mai sus, cu multă venerație dar, cu aceeași venerație, mai amintim pe fostul mitropolit al Banatului, dr. Nicolae Corneanu, ce preda îndrumări Misionare. Când venea vorba de clujeni, ne zicea: „Dumneavoastră ați studiat cu Părintele Bunea, temeinic, ca la universitate, de aceea sunteți așa de buni”. Mai dăm doar o singură apreciere, din cele multe, pe care le-am cules în jurnalul studenției, pe a părintelui Dumitru Belu: „Cine a studiat cu Părintele Bunea, zicea el, nu are griji nici în studenție, nici în preoție; el știa să cultive suflete mari... merită toată prețuirea noastră!”.

Părintele Bunea a avut în viață și o perioadă vitregă, precum a macului arctic, în anii 1959-1964, care i-a călit bărbăția duhovnicească, oferindu-ne, și prin acest negru capitol al vieții sale, o mare lecție de curaj. Rugăciunea i-a fost veșmântul alb al sufletului, care i-a asigurat protectoratul vieții, fără a se tângui vreodată în linearitatea credinței sale peste curcubeiele efemerului. Văzând că „prea e traiul nostru pe vulcani” (Marin Sorescu), Părintele Bunea a dorit să ne înarmeze pentru toate primejdii și vicisitudinile existenței, ascuțindu-ne atenția la nervul fiecărei clipe și al fiecărei fapte, pentru a discerne firele pe care le vom avea de legat sau de despletit în variatele peisaje ale vieții. Cu mână de arhanghel ne-a călăuzit în viață, aproape liturgic, ca la Vohodul Mare. Nu avem decât să-i mulțumim cu metanie, păstrându-l pe prima pagină în rugăciune, semn că mulți arginți a investit în viața noastră. De glastra recunoștinței se bucură toți profesorii noștri, unii și pentru scrierile lor, dar Părintele Bunea este primit în brațele posterității, pe lângă opera sa valoroasă, și prin Centrul Misionar de Tineret din Sângeorz Băi, care îi va păstra, glorios, numele pe frontispiciul său, cu binecuvântarea IPS Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, în deplin acord cu dorințele foștilor săi elevi.

„În anul 1955, când am plecat eu la mănăstire, era mare necaz peste tot...” (II)

(continuare din numărul anterior)

nterviu cu stareța Ecaterina Ghiran de la mănăstirea Cormaia, județul Bistrița-Năsăud

Călin Emilian Cira: - Ce au făcut maicile după ce au fost obligate să părăsească mănăstirea?

Maica Ecaterina Ghiran: - Ei bine, cei tineri erau îndemnați ca să se ducă să lucreze la colectiv, G.A.S. Dar cine s-a dus la colectiv?! Nu s-a dus nimeni dintre călugări. Iar dintre maicile care au plecat, fiecare și-a căutat serviciu sau au stat ascunse. Unele s-au dus acasă, altele au stat pe unde au putut. Maica stareță, fiind din Moldova, s-a întors acolo. Unele dintre ele au stat pe unde au putut, câte două-trei la un loc, până se vor limpezi apele, să vadă ce va fi și cum va fi. Nu s-au dus nici acasă. Au trăit așa, dezbrăcate de haina călugărească, iar când s-a redeschis mănăstirea, au revenit și au început viața monahicească. A fost foarte greu când s-a reînceput, a fost extraordinar de greu chiar și pentru mănăstirea Timișeni. Acolo este foarte mult pământ, șes. Și au venit unii din Moldova și din Oltenia (sunt foarte mulți veniți acolo) și s-au stabilit în acele locuri și lucrau la colectiv. Cum să spun că la colectiv așa lucrau, adică – nu știu cum să vă spun – ca într-o întovărășire lucrau. Dar ei nu aveau unde locui și atunci au dat buzna în mănăstire și au stat acolo pentru că nu era cine s-o păzească. N-a păzit-o nimeni și ei au distrus tot. Tot, tot au distrus. Au scos dușumelele, ușile, ferestrele... tot ce a fost lemn tot au scos și au ars. Trebuie să vorbesc cu maicile mai precis... Despre treaba asta ce voi spune: s-au stabilit ca să stea în biserică. Biserica nu era o clădire anume. Acolo a fost un pădurar care a avut o casă așa, mai..., și a avut pământ mult. Casa era chiar lângă pădure, iar pădurarul acesta s-a hotărât să doneze casa pentru mănăstire. Aceasta a fost în anul 1944. Asta țin minte, dar trebuie să mă interesez. Dar așa știu eu din auzite de la maici, că în 1944 el a dat locul și casa pentru ca să se facă o mănăstire de măicuțe deoarece asta a fost dorința lui. Și atunci biserică nu a fost, dar din două camere au făcut o capelă și a fost cât o biserică nu foarte mare, dar pentru început a fost destul spațiu... Într-o cameră a stat părintele, într-o cameră maica stareță și într-o cameră mai mare au stat măicuțele. Au stat toate la comun, a fost un dormitor comun. Pe urmă s-au mai făcut și alte clădiri. A fost un părinte mai tânăr care a ajutat foarte mult ca să se facă clădiri noi pentru a avea maicile chilia lor. Și s-au făcut aceste clădiri, iar maicile au avut unde să locuiască până în momentul când s-a aplicat decretul. Cei veniți din Moldova și Oltenia ca să lucreze în G.A.S. s-au instalat unde au vrut, dar cei mai mulți au stat în camerele acelea și în biserică și în Sfântul Altar. Dar n-au putut ca să stea prea mult acolo în biserică pentru că nu puteau să doarmă noaptea pentru că toată noaptea auzeau Sfânta Liturghie. Deci sfinții îngeri făceau Sfânta Liturghie noaptea. Și atunci s-au înfricat și au plecat din biserică. Deci în biserică nu au putut să stea și, până la urmă – așa am auzit, nu știu dacă e adevărat –, au băgat animalele acolo. Vă dați seama că asta iarăși e foarte importantă treabă. Dar eu nu știu precis treaba asta decât din auzite, de la maici. Nu știu precis. Asta vreau, să iau legătura cu maicile și să-mi spună tot, precis ca să putem scrie pentru că asta este foarte important. A fost acolo exact ca în Rusia. Și în Rusia au făcut din biserici magazine... A fost distrugere mare. Deci așa a fost atunci.

C.E.C.: Când și cum s-a reînceput viața monahală la mănăstirea Timișeni?

M.E.: - Nu mai știu precis... dar cred că în anii '70. Da, așa. Dacă 10 ani a fost... Dar în '69-'70 cred că atunci s-au întors maicile în mănăstire. Au fost două măicuțe și un părinte. Mi se pare că la sfârșitul lui noiembrie s-a primit aprobarea ca să ia mănăstirea în primire. Atunci au trimis pe cele două măicuțe și cu părintele cu care făceau rugăciuni împreună... Și atunci s-au dus imediat înapoi la mănăstire și într-o cameră au stat toți pentru că a venit iarna și nu au avut cele de trebuință, cele necesare. Și în ferestre au bătut scânduri, în uși au pus pături și ei au stat îmbrăcați cu haine groase, cu paltoane. În momentul în care au primit ordinul, a trebuit să și trimită pe cineva ca să stea acolo, să nu mai plece.

C.E.C.: Vă mulțumesc și nădăjduiesc într-o nouă întâlnire...

M.E.: Să-L rugăm pe Dumnezeu ca să ne dăruiască acel moment!

C.E.C.: Doamne ajută!

29 septembrie 2012
Mănăstirea CORMAIA, jud. Bistrița-Năsăud

Agenda P.S. Vasile

Octombrie 2016:

2 octombrie: În Capela Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, asistă la Sfânta Liturghie.

9 octombrie: Participă la Sfânta Liturghie în Capela Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, unde rostește efonise și binecuvântări

14 octombrie: Cu ocazia sărbătorii Sf. Cuv. Parascheva este prezent la Sfânta Liturghie în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește efonise și binecuvântări.

16 octombrie: În Capela Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, asistă la Sfânta Liturghie.

17 octombrie: Alături de Î.P.S. Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, participă la Conferința „Când trupul îmbolnăvește sufletul și când sufletul îmbolnăvește trupul”, susținută de D-I Prof. Univ. Dr. Pavel Chirilă, conferință organizată de Liga Studenților din Cluj.

21 octombrie: Cu ocazia Sf. Cuv. Mărturisitorii este prezent la Sfânta Liturghie în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește efonise și binecuvântări.

23 octombrie: La Sfânta Liturghie este prezent în mijlocul elevilor seminariști de la Capela Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, unde rostește efonise și binecuvântări

26 octombrie: De sărbătoarea Marelui Mucenic Dimitrie, participă la Sfânta Liturghie în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește efonise și binecuvântări.

27 octombrie: În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Sfânta Liturghie, iar la final P.S. Vasile Someșanul l-a felicitat pe Arhim. Dumitru Cobzaru cu ocazia zilei onomastice.

30 octombrie: Participă la Sfânta Liturghie în Capela Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, unde rostește efonise și binecuvântări.

A consemnat, Pr. Călin Fecior

Activități ale Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, octombrie 2016

Dacian But Căpușan

Luni, 3 octombrie 2016, a fost deschis în mod festiv anul academic 2016-2017 la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca. Studenții au participat la Sfânta Liturghie săvârșită în capela facultății de un sobor de preoți din care au făcut parte membri ai corpului profesoral al instituției, apoi la catedrala mitropolitană la slujba de Te Deum.

Prelegerea inaugurală a fost susținută, în Aula Magna „Episcop Nicolae Ivan”, de către Pr conf. univ. dr. Ioan Bizău având tema: „Omul și cosmosul în Liturghie”.

În aceeași zi a fost inaugurat noul cămin studentesc al facultății, care oferă 100 de locuri de cazare. Slujba de binecuvântare a acestuia a fost săvârșită de către ÎPS Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, care a rostit și o alocuțiune. De asemenea au luat cuvântul: dl. Acad. prof. univ. dr. Ioan-Aurel Pop, Rectorul Universității Babeș-Bolyai, dl dr. Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și părintele decan prof. univ. dr. Vasile Stanciu. Au

participat: P. S. Părinte episcop Vicar Vasile Someșanul, președintele Senatului UBB Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, dl. prorector prof. univ. dr. Călin Rus, dl. Acad. prof. univ. dr. Emil Burzo, președintele Academiei Române, filiala Cluj, dl. Emil Radu Moldovan, președinte al Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, membrii Permanenței Consiliului Eparhial, corpul profesoral al facultății, personalul administrativ, studenți.

Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca intră în anul universitar 2016-2017 cu un număr de 590 studenți (dintre care 10 cetățeni străini: din Republica Moldova, Ucraina și Germania), înmatriculați la nivel licență, la cele patru specializări: *Teologie pastorală, Teologie didactică, Teologie asistență socială și Artă sacră* și la nivel master, la cele șase programe de studiu: *Doctrină și hermeneutică creștin-ortodoxă, Ortodoxie românească și viața liturgică, Pastorație și duhovnicie, Artă sacră (conserarea, restaurarea și crearea bunurilor culturale), Bioetică – morală, etică și deontologie și Consiliere pastorală și asistență psihosocială.*

Vineri, 7 octombrie 2016, în cadrul celei de-a patra ediții a Festivalului Internațional de Carte Transilvania de la Cluj-Napoca a avut loc lansarea a două volume apărute recent la Editura Renașterea:

- *Chiriadromion contemporan*, semnat de Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, ce cuprinde o serie de omilii și predici roștite de Înaltpreasfinția Sa cu diferite ocazii, în duminicile anului bisericesc.

- „*Fratele nostru este viața noastră*”, *Spiritualitatea Cuviosului Siluan Athonitul* ce cuprinde 18 studii a unor autori străini.

Întâlnire a fost moderată de părintele Cătălin Pălimaru, directorul Editurii, despre cele două cărți au vorbit Pr. Liviu Vidican Manci, directorul Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, Pr. conf. univ. dr. Ioan Bizau de la Facultatea de Teologie Ortodoxă și Lect. univ. dr. Eugenia Bojoga de la Facultatea de Litere a UBB.

La eveniment au participat cadre didactice și studenți ai Facultății noastre, preoți din Eparhia Clujului, oameni de cultură etc.

In perioada 9-12 octombrie 2016 a avut loc la Alba Iulia, în organizarea Facultății de Teologie din cadrul Universității „1 Decembrie 1918”, al VII-lea Congres al Facultăților de Teologie Ortodoxă din Patriarhia Română, cu tema: *Misiune și educație religioasă. Rolul Facultăților de Teologie în contextul învoțământului religios.* Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca a fost reprezentată de părintele decan prof. univ. dr. Vasile Stanciu, Pr. lect. univ. dr. Cristian Sonea, prodecanul facultății, Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie, directorul Departamentului de Teologie Ortodoxă. A participat și Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, președintele Senatului UBB.

In organizarea Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Cluj și a Bibliotecii Județene „George Coșbuc” din Bistrița, a avut loc joi, 13 octombrie 2016, lansarea cărții *Amintiri despre Mitropolitul Bartolomeu Anania*, ce îl are autor pe Prof. univ. dr. Mircea-Gelu Buta, apărută la Editura Renașterea. Au prezentat volumul: Acad. prof. univ. dr. Ioan-Aurel Pop, Rectorul UBB, Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, președintele Senatului Universității „Babeș-Bolyai”, scriitorul și jurnalistul Zorin Diaconescu, preotul și poetul Ioan Pinte, managerul Bibliotecii Județene Bistrița-Năsăud, prof. univ. dr. Dan Dumitrașcu, șeful Secției Medicină Internă III a Spitalului Clinic Județean de Urgență Cluj-Napoca și Pr. dr. Cătălin Pălimaru, directorul Editurii Renașterea. Evenimentul a fost moderat de președintele filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor, criticul literar Irina Petraș.

Joi, 13 octombrie 2016, la Casa de Cultură a Studenților, sub egida Mitropoliei Clujului, Maramureșului și Sălajului și a Organizației Creștine „Agape. Prețuim Familia”, a avut loc conferința: *Conflict și comunicare în familie, provocări, soluții*, susținută de Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

In cadrul conferințelor preoțești semestriale desfășurate în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, sub egida *Anul comemorativ al Sfântului ierarh Antim Ivoreanul și al tipografilor bisericești*, prezidate de IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, Pr. lect. univ. dr. Cosmin Cosmuța a susținut comunicarea: *Sfântul Ierarh Martir Antim Ivoreanul (1650-1716)*: luni, 26 septembrie 2016 la Protopopiatul Turda; joi, 29 septembrie 2016 la Protopopiatele Cluj I și Cluj II (în Aula Episcop Nicolae Ivan a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca); marți, 4 octombrie 2016 la Protopopiatul Beclean; joi, 6 octombrie 2016 la Protopopiatul Bistrița; luni, 10 octombrie 2016 la Protopopiatul Gherla; marți, 11 octombrie 2016 la Protopopiatul Năsăud; joi, 13 octombrie 2016 la Protopopiatul Dej; joi, 20 octombrie 2016 la Protopopiatul Huedin.

Vineri, 21 octombrie 2016, a avut loc la Petrova, jud. Maramureș, Simpozionul: *Convergențe și divergențe între știință și religie în lumea contemporană* în prezența **P. S. Dr. Iustin Sigheteanul**, Arhiepiscop Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului,

Moderatorul manifestării a fost conf. dr. Radu Preda de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca, care a fost reprezentată și de Ierom. drd. Maxim (Iuliu Marius) Morariu și stud. Darius Ionuț Sorin Echim.

La Praga a avut loc, în perioada 21-23 octombrie 2016, Conferința anuală a Asociației Bioeticienilor din Europa Centrală și de Est, cu titlul *Provocările etice ale infertilității*. În calitate de membru al Asociației, din partea facultății noastre a participat Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie, împreună cu doctoranzii Gabriel Noje și Bogdan Gabor, ultimii doi luând parte, tot în Cehia, în săptămâna 17-21 octombrie la o școală de vară care a avut aceeași temă.

In cadrul celei de a opta ediții a Congresului Societății Naționale de Medicina familiei – Iași, 26-29 octombrie 2016 – la secțiunea „Etică, politici de sănătate și responsabilitate în medicina de familie”, Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie a susținut referatul *Provocări ale responsabilității morale: libertate personală – constrângeri legislative, valori comunitare – valori personale, eu – celălalt...*

Preafericitul DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, împreună cu dirijorul laureat Sergiu Stanciu, reprezentant al Mitropoliei Clujului, Maramureșului și Sălajului.

In prezența Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul României, la Palatul Patriarhiei a avut loc joi, 27 octombrie 2015, cu ocazia prăznuirii Sf. Cuvios Dimitrie cel Nou – ocrotitorul Bucureștilor, finala celei de a IX-a ediții a Festivalului-Concurs Național de Muzică Bisericească: *Lăudați pe Domnul!* Evenimentul a fost organizat de Patriarhia Română, prin Sectorul teologic-educational, și în parteneriat cu Radio România Muzical.

În cadrul *Secțiunii A – Interpretare* la această etapă națională au participat șase coruri universitare, mixte sau de voci egale (fiecare reprezentând una din cele șase mitropolii de pe teritoriul țării) care au interpretat trei piese muzicale la alegere: o piesă religioasă ortodoxă din repertoriul românesc, o piesă religioasă din repertoriul internațional, o piesă românească de inspirație folclorică.

Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, alături de corul laureat, reprezentant al Mitropoliei.

Marele Premiu a fost acordat pentru două coruri: Corul de Cameră al Academiei de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca dirijat de Sergiu Stanciu, reprezentând Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului, din care fac parte și studenți ai Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca și Corul Bărbătesc Universitar *Mitropolitul Iosif Nănescu* al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, reprezentând Mitropolia Moldovei și Bucovinei.

La *Secțiunea B – Compoziție muzicală*: premiul I a fost câștigat de dl. conf. univ. dr. Șerban Marcu, iar premiul al III-lea: dl. drd. Alexandru-Ștefan Murariu, ambii de la Academia de Muzică *Gheorghe Dima* din Cluj-Napoca.

IPS ANDREI MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **vineri**, între orele 8.00 și 10.00, predă cursul de Spiritualitate pentru studenții din anii III și IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertziene”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri și vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

Octombrie 2016

1 octombrie (Acoperământul Maicii Domnului): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Florești, protopopiatul Cluj II, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului și de PC Pr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie.

În biserica din Săcuieu, protopopiatul Huedin, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Ștefan Iustin, fiul părintelui paroh, Ionică Valentin Pop. Rostește un cuvânt de învățătură.

Săvârșește slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la Biserica „Intrarea Domnului în Ierusalim” din Florești, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Sebastian Rusu). Rostește un cuvânt de învățătură.

În Biserica „Sfântul Alexandru”, de pe Bulevardul Muncii, din Cluj-Napoca (paroh: Pr. Claudiu Melean), participă la întâlnirea cu tinerii din Asociația „Oastea Domnului”, veniți din întreaga țară. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

2 octombrie: În biserica din Boju, protopopiatul Cluj I, săvârșește slujba de sfințire a noului iconostas și Sfânta Liturghie. Rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește într-un sachelar pe părintele paroh, Brian Bancos. Este însoțit de domnul Cristian Moldovan, directorul Centrului de Pelerinaje „Renașterea”.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hirotesește într-un duhovnic, pe părintele Andrei Budălăcean, de la parohia Sâmboeni, protopopiatul Gherla.

3 octombrie: În Aula Magna a Universității „Babeș-Bolyai”, participă la deschiderea festivă a noului an universitar. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

În Catedrala Mitropolitană, săvârșește slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc, cu prilejul deschiderii noului an universitar.

La Campusul Teologic „Nicolae Ivan”, săvârșește slujba de binecuvântare a noului cămin studentesc. Rostește un cuvânt de învățătură.

În Sala „Auditorium Maximum” a Casei Universitarilor, participă la deschiderea festivă a noului an universitar de la Facultatea de Studii Economice și Gestione a Afacerilor. Este însoțit de domnul consilier Sorin Călea, cadru didactic la această instituție de învățământ.

4 octombrie: La sediul protopopiatului Beclean, prezidează conferința preoțească de toamnă. Este însoțit de PC Pr. Cristian Baciu, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și de PC Pr. Prof. Cosmin Cosmuța de la Facultatea de Teologie.

Face o vizită pe șantierul de restaurare a Bisericii „Buna-Vestire” (paroh: Pr. Dragoș Cristian) și la capela Spitalului Orășenesc (slujitor: Pr. Pavel Rus), din Beclean.

Săvârșește slujba de binecuvântare a amplor lucrări de renovare ale cantinei Seminarului Teologic Ortodox din incinta Centrului Eparhial.

5 octombrie: Prezidează comisia de examinare a candidaților participanți la concursul pentru ocuparea posturilor de preot paroh în localitățile Luna și Tritenii de Jos, protopopiatul Turda.

6 octombrie: La sediul protopopiatului Bistrița, prezidează conferința preoțească de toamnă.

În localitatea Căianu Mic (paroh: Pr. Alexandru Gherghel), săvârșește slujba înmormântării adormitei întru Domnul, Maria Vlad. Este însoțit de PC Pr. Prof. Cosmin Cosmuța de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

7 octombrie: În cadrul Târgului de Carte „Transilvania”, din Piața Unirii, din Cluj-Napoca, participă la momentul organizat de către Editura „Renașterea”, în cadrul căruia au fost lansate cărțile „Chiriocodromion contemporan” scrisă de Înaltpreasfinția Sa și „Fratele nostru este viața noastră. Spiritualitatea Cuviosului Siluan Athonitul”.

8 octombrie: În localitatea Puini, filie a parohiei Sucutard, protopopiatul Gherla, săvârșește slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la Sfânta Biserică și rostește un cuvânt de învățătură. Conferă părintelui paroh, Grigore Moldovan, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”, iar domnului Cristian Mureșan, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”.

În biserica din Brăișoru, protopopiatul Huedin, oficiază Taina Sfântului Botez, pentru pruncul Iustin Ilie, fiul părintelui paroh, Ovidiu Cristian Coman. Rostește un cuvânt de învățătură.

9 octombrie: În biserica din Căianu Mare, protopopiatul Beclean, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Săvârșește slujba Parasutasului pentru preoții slujitori mutați la Domnul. Hirotesește într-un sachelar, pe părintele paroh, Ștefan Octavian Crișan.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hirotesește într-un duhovnic pe părintele Raul Vasile Pap, de la parohia Ciceu Poieni, protopopiatul Beclean.

10 octombrie: La sediul protopopiatului din Gherla, prezidează conferința preoțească de toamnă.

Îi vizitează pe beneficiarii Programului „After School” organizat de protopopiatul Gherla. Este însoțit de PC Pr. Bogdan Ivanov, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și de PC Pr. Prof. Cosmin Cosmuța, de la Facultatea de Teologie.

11 octombrie: La Centrul de Tineret de la Sângeorz-Băi, prezidează conferința de toamnă cu preoții din protopopiatul Năsăud.

Face o vizită în Parohia „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin” din Bistrița (paroh: Pr. Marius Cărcu), în vederea stabilirii locului pentru construcția noii biserici.

Face o vizită în parohia Galații Bistriței (paroh: Pr. Marian Bulbuc).

Face o vizită la sediul protopopiatului Dej, în vederea rezolvării unor probleme administrative. Este însoțit de PC Pr. Prof. Cosmin Cosmuța de la Facultatea de Teologie.

12 octombrie: Face o vizită pe șantierul Centrului Misionar-Social „Sfântul Apostol Andrei”, de pe Calea Turzii, din Cluj-Napoca.

13 octombrie: La sediul protopopiatului Dej, prezidează conferința preoțească de toamnă. Acordă părintelui Gavril Chirilă, secretarul protopopiatului, distincția „Crucea Arhiepiscopală”, iar pe părintele Ioan Adrian Sântiuian, de la parohia Ocna Dej I, îl hirotesește într-un iconom.

Face o vizită pe șantierul de pictură al Bisericii „Sfântul Apostol Andrei” din Dej (paroh: Pr. Silviu Pop) și pe șantierul de renovare a casei parohiale a parohiei Dej I (paroh: Pr. Iuliu Leah).

Se reculege preț de câteva momente la momântul părintelui Teofil Herineanu, fost protopop al Dejului.

Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei săvârșind Sfânta Liturghie la Garnizoana din Dej, prilej cu care a sfințit noul Altar de vară, 23 octombrie, 2016.

14 octombrie (Sfânta Cuvioasă Parascheva): Cu prilejul hramului, în biserica mănăstirii de la Râșca Transilvană, protopopiatul Huedin, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În parohia Morlaca, protopopiatul Huedin, săvârșește slujba de sfințire a noului Monument al Eroilor și cea de binecuvântare a amplor lucrări de renovare ale casei parohiale. Rostește un cuvânt de învățătură și asistă la programul cultural organizat cu acest prilej. Hirotesește într-un iconom pe părintele paroh, Florin Șomlea și conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”, domnului Vasile Tulbure. Este însoțit de PC Pr. Cristian Baciu, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În cimitirul Mănăstirii Nicula, săvârșește slujba Parasutasului în memoria personalităților ce au avut, de-a lungul timpului, legături cu Despărțământul A.S.T.R.A. Gherla.

15 octombrie: În Parcul „Iuliu Hațieganu” din Cluj-Napoca, participă la deschiderea celei de-a doua ediții a Întâlnirii Tinerilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

În noua biserică din localitatea Zorenii de Vale, filie a parohiei Mociu, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Iustin Câmpean), săvârșește slujba de sfințire a noilor clopote achiziționate. Rostește un cuvânt de învățătură.

Face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Maria Magdalena” de la Oarța de Sus, județul Maramureș.

În localitatea natală, Oarța de Sus, săvârșește o slujbă funebră la căpătâiul adormitului întru Domnul, Ioan Andreicuț. Rostește un cuvânt de mângâiere.

16 octombrie: În localitatea Recea-Cristur, protopopiatul Dej, săvârșește slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la biserica parohială, slujba de sfințire a noului Altar de vară și Sfânta Liturghie. Rostește cuvântul de învățătură. Acordă părintelui paroh, Felician Șerban, distincția „Crucea Arhiepiscopală”. Este însoțit de PC Pr. Bogdan Ivanov, consilierul cultural.

Primește la reședință pe domnul Vasile Sebastian Dâncu, Vice-Premier în Guvernul României.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

17 octombrie: Săvârșește slujba de binecuvântare a sediului Primăriei comunei Jucu de Sus. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Sala „Auditorium Maximum” a Casei Universitarilor, asistă la Conferința „Când trupul îmbolnăvește sufletul și când sufletul îmbolnăvește trupul”, susținută de domnul profesor Pavel Chirilă, conferință organizată de Liga Studenților din Cluj-Napoca.

18 octombrie: În biserica din Apatiu, filie a parohiei Sânnicoară, protopopiatul Beclean, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Sofia, fiica părintelui paroh, Ovidiu Borodi. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor.

În sala de protocol a Mănăstirii „Sfântul Ioan Botezătorul” de la Scărișoara Nouă, județul Satu-Mare, prezidează ședința de lucru a Sinodului Mitropolitan. Este însoțit de PCuv. Protos. Benedict Vesa, secretarul eparhial.

19 octombrie: În demisolul bisericii mănăstirii de la Scărișoara Nouă, județul Satu-Mare, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt de învățătură.

În sala de ședințe a mănăstirii de la Scărișoara Nouă, prezidează Sinaxa Mitropolitană cu stareții, starețele și duhovnicii mănăstirilor de pe raza Mitropoliei Clujului, Maramureșului și Sălajului. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului și de PCuv. Protos. Benedict Vesa, secretarul eparhial.

20 octombrie: La sediul protopopiatului Huedin, prezidează conferința preoțească de toamnă. Săvârșește slujba de sfințire a doptului achiziționat pentru Paraclisul din incinta sediului protopopiatului. Acordă domnului avocat Adrian Valer Mare, distincția „Crucea Transilvană”. Este însoțit de PCuv. Protos. Benedict Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și de PC Pr. Prof. Cosmin Cosmuța de la Facultatea de Teologie.

În biserica parohiei Deleni, protopopiatul Turda, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Alexandru Casian, fiul părintelui paroh Marius Gabriel Crișan. Rostește un cuvânt de învățătură.

21 octombrie (Sfinții Mărturisitori Ardeleni): Pe o scenă special amenajată, cu prilejul hramului, la Mănăstirea „Petru Rareș Vodă” de la Ciceu Corabia, protopopiatul Beclean, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

Face o vizită la sediul protopopiatului Dej, în vederea soluționării unor probleme administrative.

În capela cimitirului din Gherla, săvârșește slujba de înmormântare a adormitului întru Domnul, Andrei Farcaș. Rostește un cuvânt de mângâiere. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Sfinților Mărturisitori Ardeleni și rostește un cuvânt de învățătură.

22 octombrie: În Paraclisul „Sfântul Evanghelist Luca” din incinta Spitalului Județean Cluj (slujitor: Pr. Ioan Cosma), săvârșește Sfânta Liturghie, sfințește noua Troiță așezată la intrarea în curte și rostește cuvântul de învățătură.

În fața Clinicii Ginecologie I, îi vizitează pe voluntarii implicați în cadrul Programului „40 de zile pentru viață”. Rostește o rugăciune și un cuvânt de binecuvântare.

În parohia Manic, protopopiatul Beclean, săvârșește slujba de sfințire a noii doptnițe a bisericii parohiale. Rostește un cuvânt de învățătură. Hirotesește într-un iconom, pe părintele paroh, Vasile Filipaș.

23 octombrie: La Garnizoana din Dej, săvârșește slujba de sfințire a noului Altar de vară și Sfânta Liturghie. Rostește cuvântul de învățătură. Acordă părintelui slujitor, Petru Both, distincția „Crucea Arhiepiscopală”. Conferă domnului Marius Mînzat, vice-președinte al Consiliului Județean Cluj, distincția „Crucea Transilvană”, iar domnului comandant, Col. Viorel Bolunduț, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

24 octombrie: Face o vizită pe șantierul Centrului Misionar-Social „Sfântul Apostol Andrei”, de pe Calea Turzii, din Cluj-Napoca.

25 octombrie: La Monumentul „Glorie ostașului român” din Carei, județul Satu-Mare, împreună cu PS Părinte Iustin Sigheteanul, Arhieru-Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, participă la manifestările organizate cu prilejul Zilei Armatei Române. Săvârșește slujba Parasutasului pentru eroi și rostește un cuvânt duhovnicesc.

În biserica din localitatea Cheia, protopopiatul Turda, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Andrei Darius, fiul părintelui paroh, Ioan Țarmure. Rostește un cuvânt de învățătură.

26 octombrie (Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir): Săvârșește slujba de sfințire a Bisericii „Sfântul Cuvios Dimitrie Izvorătorul de Mir” din cartierul clujean, Gheorgheni (parohi: Pr. Ioan Goje și Pr. Cătălin Pălimaru). Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Acordă părintelui Ioan Goje, distincția „Crucea Arhiepiscopală”. Conferă doamnei deputat Aurelia Cristea și domnului ing. Octavian Daniel Oros, distincția „Crucea Transilvană”. Este însoțit de PC Pr. Cristian Baciu, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

27 octombrie (Sfântul Cuvios Dimitrie Basarabov, Ocrotitorul Bucureștilor): Cu prilejul hramului Catedralei Patriarhale din București,

pe altarul de vară din incinta Palatului Patriarhal, în sobor de arhierie, sub protia Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, slujește la Sfânta Liturghie.

În Aula „Teoctist Patriarhal” din Palatul Patriarhal, asistă la tradiționalul festival-concurs de muzică religioasă „Lăudați pe Domnul”.

28 octombrie: În Aula „Teoctist Patriarhal” din Palatul Patriarhal, participă la ședința festivă a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, dedicată Anului omagial al educației religioase a tineretului creștin ortodox și Anului comemorativ al Sfântului Ierarh Antim Ivireanul și al tipografilor bisericești.

În Sala Sinodală din Reședința Patriarhală, participă la ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

29 octombrie: În Sala Sinodală din Reședința Patriarhală, participă la cea de-a doua sesiune de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

30 octombrie: În biserica din localitatea Cutca, protopopiatul Gherla, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. La solicitarea Preasfințitului Părinte Timotei, Episcopul Ortodox Român al Spaniei și Portugaliei, hirotonește întru diacon, pe tânărul Marius Neculai Bozarca. Săvârșește slujba de sfințire a noii case parohiale. Hirotonește întru sachelar pe părintele paroh, Nicolae Muntean. Acordă domnului Vasile Boca distincția „Crucea Transilvană” și conferă domnului Ioan Fârtan, primarul comunei Sănmărtin, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”. Este însoțit de PC Pr. Iustin Tira, vicarul administrativ al Arhiepiscopiei, Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

31 octombrie: La Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară din Cluj-Napoca, participă la festivitatea de inaugurare a Institutului de Cercetări Horticole Avansate ale Transilvaniei.

La Centrul Eparhial din Baia-Mare, săvârșește o slujbă funebră la căpătâiul adormitului întru Domnul, Iustinian Arhiepiscopul.

În demisolul Catedralei Episcopale din Baia-Mare, împreună cu PS Iustin Sigheteanul, Arhiepiscop-Vicar al Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmăruului, săvârșește o slujbă funebră cu prilejul așezării trupului neînsuflit al adormitului întru Domnul, Iustinian Arhiepiscopul. Rostește un cuvânt evocator.

La Opera Națională din Cluj-Napoca, asistă la concertul vocal-simfonic extraordinar în care a fost prezentat, în primă audiere în România, Requiemul de Mikis Theodorakis. Este însoțit de PCuv. Protos. Benedict Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

A consemnat, Arhid. Claudiu Ioan Grama

Militarizarea Văii Rodnei, rezistența românească și martiriul lui Atanasie Todoran în memoriile lui Michael Conrad von Heydendorff cel Bătrân (1730-1821)

Mircea-Gheorghe Abrudan

Despre faza de început a militarizării ținutului năsăudean începând cu anul 1761 s-a scris destul de puțin în istoriografia română, insistându-se cu precădere, mai ales în ultimul deceniu, asupra revoltei de la Salva din 10 mai 1763 și a deznodământului acesteia prin executarea liderilor ei: Atanasie Todoran din Bichigiu prin frângere pe roată, Vasile Dumitru din Mocod, Grigore Manu din Zagra și Vasile Oichi din Telciu prin spânzurare. Tragical sfârșit regizat pilduitor de autoritățile militare habsburgice a intrat în mentalul colectiv al oamenilor din zonă, care l-au transformat pe moș Tănase Todoran și pe confracții săi în eroi regionali cântați în balade și cântece populare care i-au perpetuat memoria. Figura sa emblematică a fost redescoperită de istorici abia în a doua jumătate a secolului XIX, într-un context politic și social care avea nevoie de cultivarea figurii unor eroi naționali, iar

mărturia și mucenicia sa și a confracțiilor săi a fost asumată eclesial abia în anul 2008, când Sfântul Sinod a recunoscut mărturisirea lor și a decis trecerea lor în ceata sfinților români¹.

Cu toate acestea, revolta năsăudenilor, ancheta ce i-a urmat și execuția din 12 noiembrie 1763 rămân încă destul de puțin cunoscute, pentru că izvoarele sau sursele istorice primare din epocă, generate mai ales de autoritățile militare austriece, dar și de cele civile săsești sau ungurești nu au fost încă cercetate și publicate. Că aceste surse există nu încapă îndoială, fapt de care m-am convins în cursul cercetărilor mele în arhivele austriece de la Viena și despre care voi scrie cu mila Domnului pe viitor, și pe care vine să-l confirme opera omului politic sas medieșan, Michael Conrad von Heydendorff cel Bătrân, al cărui jurnal a fost recent readus la lumină în traducere românească de cercetătoarea clujeană Ela Cosma². Acest document prețios redactat de omul politic sas, notar, apoi primar al Mediașului, oferă o frescă complexă a Transilvaniei și a locuitorilor ei pe parcursul a nouă decenii între anii 1730 și 1821. Paginile jurnalului oferă informații inedite și despre constituirea regimentului II de graniță românesc de la Năsăud, despre militarizarea Văii Rodnei, despre revolta românilor conduși de mai puțin cunoscutul Ștefan Curte din Feldru în anul 1761 și câteva observații referitoare la revolta de la Salva din 1763. Consemnările memorialistice ale lui Heydendorff sunt deosebit de importante pentru că provin de la un martor ocular sau participant la evenimente, autorul făcând parte din diferite comisii guberniale care au anchetat neregulile contabile ale orașului Bistrița și conflictul burgului săsesc cu populația românească din cele 22 de sate de pe Valea Rodnei.

Heydendorff prezintă litigiul românosăsesc, declanșat de dorința românilor năsăudeni de a-și recupera pământurile de sub jurisdicția orașului Bistrița, în contextul înființării regimentelor de graniță în perioada 1761-1766. Pe fundalul acestui conflict a venit inițiativa imperială habsburgică a constituirii regimentului II românesc, care urma să facă parte din lungul cordon de graniță al Imperiului Austriac, cordon confinar desfășurat pe mii de km, de la Marea Adriatică pe granița cu Imperiul Otoman și cu Principatele Române până la granița cu Polonia. Exploatând conflictul și neconsiderându-i pe români supuși ai Bistriței, Curtea de la Viena i-a invitat pe români să se înscrie în mod voluntar în granița militară. Heydendorff notează că autoritățile austriece au trimis în acest sens delegați în zonă pentru a-i convinge pe locuitori să „accepte benevol Starea de grănicer”. Memorialistul subliniază totodată că „valahilor schismatici” li s-au făcut mai multe „promisiuni în legătură cu avantajele visate”, dar li s-a pus o singură condiție, acceptarea unirii cu Biserica Romei. Heydendorff stipulează în mod explicit această condiție scriind: „*totuși, exista o condiție dură pentru valahii neuniți, care erau cei mai mulți, că acela care dorea să devină grănicer trebuia să treacă pe dată la religia catolică unită*”³ (subl. mea).

Observația lui Michael Conrad von Heydendorff referitoare la convertirea ortodocșilor la greco-catolicism este deosebit de importantă pentru că dezvăluie mai multe realități ale epocii. Mai

¹ Paul Ersilian Roșca, *Tănase Todoran, martir al neamului și al Bisericii noastre*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2008; Nicolae Feier, *Sfinții români Atanasie Todoran, Vasile din Telciu, Grigore din Zagra, Vasile din Mocod*, ediția a II-a, Editura Karuna, Bistrița, 2008; Dorel Man, Flore Pop (coord), *250 de ani de la martiriul sfinților mărturisitori năsăudeni 1763-2013*, ediția a II-a adăugită și revizuită, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2013; Iuliu-Marius Morariu, *Stări, momente și personalități ale Ortodoxiei transilvane*, Editura Academica Brâncuși, Târgu Jiu, 2013; Gavrilă-Tudor Zinveliu, Maxim Morariu, *Noi aspecte ale martiriului Sfinților năsăudeni*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2016.

² Ela Cosma, *Împăratul călător și ardelenii în memoriile lui Michael Conrad von Heydendorff cel Bătrân*, cu ediție critică și traduceri din limba germană de Ela Cosma, indici întocmiți de Simona Bala și Ela Cosma, Argonaut Publishing/Symphologic Publishing, Cluj-Napoca/Gatineau, 2015, 724 p.

³ *Ibidem*, p. 417.

întâi certifică intenția explicită a Curții de la Viena de a implementa uniatișmul între românii din Transilvania, în general, și între cei din arealul graniței militare, în special, această măsură având fără îndoială un scop dublu: spiritual-eclesial, prin care se susținea răspândirea Contrareforme și se dorea înlăturarea efectelor dezastruoase produse Bisericii Unite de revolta și mișcarea condusă de Sofronie de la Cioara între 1757-1761; și cultural-politic, prin care se ținea ruperea legăturilor culturale și bisericești a românilor ardeleni cu cei din Moldova și din Țara Românească. În al doilea rând, confirmă rezultatele conscripției din 1761 precizând că numărul românilor „neuniți” din zona Năsăudului și a Bistriței era zdrobitor mai mare decât cel al românilor „uniți”, ceea ce arată în mod limpede cifrele anchetei efectuate în districtul Bistriței în anul 1761: 96,68% din totalul familiilor românești se declaraseră ortodoxe și doar 3,32% unite⁴.

Bun cunoscător al societății transilvănene și a lumii rurale românești din epocă, după cum reiese din paginile întregului jurnal, memorialistul sas îi explica împăratului Iosif al II-lea, în anul 1773, că „în chestiuni religioase, valahii nu se justifică. Ei nu știu nimic altceva, în afara vechilor lor tradiții, pe care le sug împreună cu laptele matern, și de la care nu abdică”⁵. Fără îndoială această convingere l-a determinat și pe centenarul Atanasie Todoran din Bichigiu să refuze clauzele contractului propus de habsburgi, preferând să-și dea viața pentru „sfânta lege” decât să confirme „ciufulirea” ei de către autorități. Mult mai impresionat probabil de masacrul celor 400 de secui de la Siculeni, asupra căruia insistă în cuprinsul mai multor pagini, Heydendorff cel Bătrân nu reține decât

Michael Conrad von Heydendorff (1730-1821)

pe scurt evenimentul de la Salva, arătând indirect că zdrobirea pe roată a lui Todoran a inoculat, așa cum și-au dorit de altfel autoritățile austriece, frica în rândul românilor, care s-au liniștit nu după multă vreme. În concluzie memorialistul scria despre militarizarea Țării Năsăudului următoarele: „Așa că s-a purces la crearea miliției de graniță în regiunile submontane situate spre Moldova și Muntenia, care erau locuite de secui și de valahi. Au existat și obiecții, deoarece paza patriei era obligație cetățenească, pe când valahii, neavând drepturi cetățenești, nu puteau fi coopțați, dar s-a trecut cu ușurință peste acest aspect. Ba chiar, sub ploaia de promisiuni, valahii înșși, ca popor oprimat, au ridicat prea puține obiecții împotriva, cu excepția schimbării religiei lor. Dacă ar fi fost nevoie și dacă ar fi fost permis, poate că toți iobagii valahi ardeleni ar fi devenit grăniceri. O rezistență depășită curând, depusă la militarizarea Văii Rodnei, la crearea celui de-al doilea regiment valah aici – unde valahii localnici, dându-și seama că urmau să slujească fără știrea lor și în afara țării, pe apă și pe uscat, nu au vrut să jure pe steaguri și l-au pus pe generalul Buccov, aflat de față, în asemenea pericol că acela s-a depărtat de-acolo în cea mai mare grabă –, a rămas fără alte urmări și fără niciun succes, pentru că oamenii s-au potolit peste puțin timp”⁶.

Chiar dacă împrejurările de atunci au dus la potolirea oamenilor, românii din Țara Năsăudului nu l-au uitat niciodată pe moș Tănase Todoran, mărturia și jertfa sa martirică conferindu-i peste ani nimbul eroismului și aureola sfințeniei.

⁴ Florin Valeriu Mureșan, „Aspecte ale vieții religioase în districtul românesc al Bistriței la mijlocul secolului al XVIII-lea”, în Dorel Man, Flore Pop (coord), *250 de ani de la martiriul sfinților mărturisitori năsăudeni 1763-2013*, pp. 179-180.

⁵ Ela Cosma, *Împăratul călător și ardelenii în memoriile lui Michael Conrad von Heydendorff cel Bătrân*, p. 162.

⁶ *Ibidem*, pp. 450-451.

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
IPS Arhiepiscopul și Mitropolitul ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:
PS Episcopul-vicar VASILE SOMEȘANUL

Membri:
Consilier cultural Pr. dr. Bogdan Ivanov, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Director:
Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59.96.49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENĂȘTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:
Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:
Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:
Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea Gelu Buta, Dacian But Căpușan, Alexandru Dărăban, Cezar Login, Ierom. Maxim Morariu, Marcel Muntean, Alexandru Nemoianu, Protos. Simeon Pinte, Pr. Dan Popovici, Aurel Sasu, Paul Siladi, Nicolae Turcan, Cezar Ungureanu, Protos. Benedict Vesa

Ateliere, activități și pelerinaje ASCOR

Eliza Adelina Purcaru

dată cu începutul anului universitar, se reiau în cadrul comunității Bisericii Studenților ateliere și activități săptămânale gratuite, destinate în principal studenților, dar nu numai. Atelierele sunt gândite ca o punere în valoare a tinerilor talentați din comunitate și o împreună-împărțire de tainele diferitelor meșteșuguri.

Atelier de obiecte lucrate de mână

Serile de ateliere se deschid miercuri, de la ora 19:00, cu un atelier de obiecte lucrate de mână, numite și rucodelii. Atelierul e conceput mai mult ca o „șezătoare”, în care se vor lega și împleți, pe lângă obiecte ornamentale, și povești și prietenii. Fiecare propunător va dezvolta o temă timp de două săptămâni, după care se va trece la altă temă și alt „meșter”. Mai mult, participanților li se oferă posibilitatea de a-și vinde produsele realizate prin organizarea de mini-târguri.

Primele două săptămâni ale acestui atelier, sub coordonarea Auricăi Boloș, au stat sub semnul „bucuriei împărțirii”. Tema a fost confecționarea de broșe din material textil, respectiv de animăluțe din fetru, finisate ca broșe ori agrafe. Serile de 2 și 9 noiembrie sunt rezervate confecționării de felicitări aniversare, inclusiv de felicitări onomastice, cu tematica Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, sub îndrumarea Ecaterinei Bercu.

O altă temă care urmează să fie atinsă este împletirea „colăcuților”, așa cum cu drag îi numește propunătoarea Oana-Raluca Băila. În prima săptămână se vor împleți colaci în 3 vițe, în a doua, colaci în 5 vițe, provocări demne de încercat fiind colacul în 8 vițe și frunzulițele și trandafirii din aluat. Pe lângă frământarea și împletirea propriuzisă a colacilor, Oana-Raluca propune și o incursiune în istoria și semnificațiile acestora. Despre momentele festive pentru care se pregăteau colacii, despre marea prețuire care li se dădea, despre orațiile care se făceau odată cu dăruirea lor, precum „Un colac de grâu frumos/ Ca și fața lui Hristos”, se va vorbi în acest atelier care readuce în actual frumusețea preparării pâinii acasă.

Seria acestor întâlniri continuă cu decorațiuni prin tehnica șervețelului, pictarea de trăistuțe în culori textile, confecționarea de obiecte din piele, din lut natural și polimeric, precum și brodatul, croșetatul și împletiturile de păr.

Pentru detalii despre atelierul de obiecte lucrate de mână, poate fi contactată Ecaterina Bercu la numărul 0742 572 764.

Atelier de toacă

Prima bătaie în lemn sub formă de rugăciune a fost în vremea lui Noe, când animalele erau astfel chemate în arcă. Prima bătaie în toacă sub formă de atelier ASCOR a fost acum 6 ani, la inițiativa Părintelui Cătălin Bucevschi. Ulterior, atelierul a fost preluat de actualul președinte al ASCOR, Bogdan Dincă. Astăzi, atelierul este continuat în serile de joi, sub organizarea Sorinei Nemeș. Ea descrie bătaia toacei ca „o rugăciune a lemnului”: „Oamenii aduc cântare Domnului prin glas, păsările prin cîrîp, iar lemnul, prin esența lui”.

Lemnul, după cuvintele propunătoarei atelierului, este polifonic și melodios prin însăși structura lui noduroasă. Toaca ne învață astfel despre o frumusețe a imperfecțiunii. Ea ne amintește și de prezența constantă a Duhului Sfânt, asemănătoare ritmului de bază al toacei, precum și isonului din strană. Toaca ne învață și smerenia, ca orice altă încercare de a închina un act lui Dumnezeu (prin faptul că poate oricând eșua). Dar ne și sensibilizează asupra milostivirii Domnului, atunci când înțelegem că reușitele unei bătaii armonioase sunt datorate, nu atât tehnicii, cât rugăciunii interioare.

Despre acestea va vorbi Sorina Nemeș doritorilor într-un atelier săptămânal de deprindere a mînuii toacei. Pentru detalii, numărul la care ea poate fi contactată este 0741 789 609.

Atelier de sculptură

După slava adusă lui Dumnezeu prin sunetul lemnului, urmează cea adusă prin cioplirea și netezirea lui. Vineri seara, Ovidiu Joldeș ne dirijează degetele pe daltă spre obținerea unor motive tradiționale în sculptură. Se va începe cu unele creștături simple, precum rozetele, steluțele, colții de lup, mergând spre forme complexe. Obiectele finisate pot varia, în funcție și de perseverența învățacului, de la cruci de perete și candelă, până la linguri decorate, farfurioare, scăunele etc. Atelierul presupune și posibilitatea comercializării propriilor lucrări prin mini-târguri.

Atelierul de sculptură are loc la demisolul Biseruței din Hasdeu vinerea, începând cu ora 17:00. Ovidiu poate fi contactat pentru detalii suplimentare la numărul: 0744 894 989.

Atelier de prim ajutor și curs de cultură medicală

Sâmbăta, începând cu ora 11:00, este rezervată medicinii. O echipă de studenți mediciști, medici specialiști și rezidenți s-a reunit pentru a pune bazele unui proiect structurat pe două planuri: un atelier de prim ajutor și un curs modular de cultură medicală. În cadrul atelierului de prim ajutor, oamenii au posibilitatea să-și însușească gesturile salvatoare care se cer în situații de urgență până la sosirea Ambulanței ori a SMURD-ului. Tehnicile de prim ajutor, precum ventilația artificială (respirația gură la gură) și mesajul cardiac, vor fi realizate pe un manechin cu senzor, menit să îi îndrume pe cei care îl manevrează spre o efectuare corectă a gesturilor.

În ceea ce privește cursul modular, acesta își propune să abordeze terminologiile medicale într-un limbaj facil oamenilor de rând, cu dorința însă de a ridica acest prim nivel de înțelegere. Cursul va explica tipologia fiecărui aparat și sistem al corpului uman cu patologii (bolile) specifice. Scopul este de a reduce dezorientarea, anxietatea și lipsa de încredere a pacienților în propriii medici, care apar pe baza unei informări superficiale de pe internet. Alt scop al acestei părți informative este de a-i determina pe oameni să devină mai atenți la ceea ce se întâmplă în propriul corp spre o mai bună prevenție a complicațiilor unor boli.

Nu în ultimul rând, scopul acestui atelier este consolidarea unei comunități de medici creștini și punerea bazelor unei colaborări de durată între aceștia. Atelierul este, așadar, și un apel de unire a medicilor cu principii creștine în chestiunile arzătoare ale zilei.

Coordonatorul acestor activități este Tudor Moisoiu, care poate fi contactat pentru detalii la numărul de telefon: 0752 625 989.

Atelierele se desfășoară fie la demisolul Biseruței, fie în sălile de curs ale Cantinei din Complexul Studentesc „B. P. Hasdeu”. Comunicarea cu responsabilii de atelier este necesară pentru o îndrumare asupra locației și orei exacte. De asemenea, consecvența și perseverența sunt cheile spre rezultate vizibile în toate atelierele. Acestea sunt mâinile pe care le putem întinde noi Domnului pentru a ne putea trage la bucuria și împlinirea intrinseci activităților închinat Lui.

Activități cu copiii nevăzători

De câțiva ani, tinerii din comunitatea Biseruței îi însoțesc duminica pe copiii de la Liceul pentru deficienți de vedere Sfânta Liturghie. Este o ocazie de a se lega și consolida prietenii, copilașii nevăzători fiind cei care cel mai curat își arată disponibilitatea de a iubi. De obicei, se merge la biserică situată pe Bulevardul 21 Decembrie, așa cum este cunoscută de majoritatea – „Biserica de la Pompieri”. Copiii, cei mai mulți de clase primare și gimnaziale, se spovedesc, se împărtășesc, se cuceresc de Sfânta Liturghie, cântă. Pe drum înapoi, însoțitorii trebuie să fie pregătiți să facă față întrebărilor teologice grave puse în cel mai autentic spirit copilăresc, precum: „De ce Hristos nu mai crește de la Crăciun la Crăciun?”.

După-amiezile sunt din nou petrecute împreună cu copiii nevăzători la joacă în parc. În unele zile ploioase, se pot ține ateliere culinare ori ateliere de muzică folk, care îi bucură mult pe copii. În perioada următoare, vor începe repetițiile de colinde. De Crăciun, copiii îi colindă și îi bucură pe bătrânii de la Azilul de bătrâni, de care s-au legat sufletește. Tot lor, de Bunavestire le surdă cu ghiocei. Iarna se va merge în chicote și clinchete la săniuș, care are loc de obicei în pădurea Hoia. Drumeții s-au făcut și la grădina zoologică, iar o activitate îndrăgită de copii este înotul, unde, la fel, este nevoie de însoțitori (curajoși).

Întâlnirea pentru a-i însoți pe copiii nevăzători la Liturghie are loc duminica la ora 9:30 în fața Liceului pentru deficienți de vedere, situat pe strada Dorobanților. Pentru detalii despre aceasta și despre alte activități, poate fi contactată organizatoarea Anca Bodea la numărul 0747 066 126.

Ceata „Sfântul Ioan Valahul”,

Ideea cetei a pornit de la dorința Oanei-Raluca Băila de a redescoperi și a pune în valoare tradițiile și obiceiurile românești, materializată inițial în expediții prin sate cu scopul colecționării de cântece tradiționale și costume populare și al ascultării de povești bătrânești. Toate acestea au dus la consolidarea unei „cete”, numită astfel dintr-o năzuință (mai mult sau mai puțin rostită) de a parcurge drumul de la ceata de colindători la ceata Sfinților. Activitățile propriu-zise ale cetei au început cu un spectacol de colinde de prăznuirea Sfântului Nicolae, acum 3 ani, la demisolul Biseruței. Aveau să continue, cu tot mai multă lumină și vigoare și legând frumoase prietenii, cu spectacole de colinde anuale de Sfântul Nicolae (din care ultimul a făcut neîncăpătoare sala de la Casa Universitarilor), cu restituiri de vechi șezători, un spectacol de cântece de cătănie, redarea anuală de Rusalii a obiceiurilor de „Cununa secerișului”, chiar organizarea unei nunți tradiționale.

Întâlnirile cetei presupun în prezent, pe lângă repetițiile de cântece și dans, și reconștinări de costume populare din zestrea ASCOR și șezători etnografice cu prezentări de obiceiuri, costume, jocuri specifice diferitelor zone de folclor, inclusiv vizionarea și explicarea unor filme cu caracter etnografic. Mai există posibilitatea deprinderii mînuii unor instrumente muzicale, unii dintre „cetași” organizând recent

astfel de ateliere, și posibilitatea colindării oamenilor din sate cu ocazia Crăciunului.

Ceata colaborează și cu profesori de dansuri populare din Cluj, către care poate îndruma doritorii de a deprinde pași de hore (curturile de începători se țin miercuri de la ora 20:00).

Numărul cetașilor în prezent este în jur de 40 și rămâne deschis, în special curajul băieților de a se alătura fiind mult apreciat. Întâlnirile au loc de obicei luna după Maslu, pornind de la Biserița, și se întind în funcție de calendarul spectacolelor. Nu în ultimul rând, amintesc atmosfera caldă și de unitate care a înfrumusețat tinerețea cetașilor. Întrebărilor suplimentare Oana-Raluca le răspunde cu drag la numărul 0755 810 437.

Pelerinajele ASCOR ale lunii noiembrie

Amintim pe scurt și pelerinajele lunii noiembrie. Primul este între 6-9 noiembrie la Bari, pe coasta Adriaticii, în Italia, la biserică ce adăpostește moaștele Sfântului Ierarh Nicolae.

Al doilea pelerinaj are loc între 12-13 noiembrie la Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” din Drăgănescu, județul Giurgiu. Pelerinajul are ca itinerar și Mănăstirea Antim, locul de înflorire a mișcării isihaste „Rugul Aprins”, Mănăstirea „Radu Vodă”, unde se află moaștele Sfântului Ierarh Nectarie al Eghinei, și conacul Drugănescu din satul Bolintin-Vale, un vechi conac brâncovenesc și centru cultural, social și misionar, unde călătorii vor fi întâmpinați de PS Ambrozie, episcopul Giurgiului. Tinerii de la ASCOR București și din eparhia Giurgiului se vor alătura și vor ajuta la buna desfășurare a pelerinajului. De la Malu Spart pelerinii vor parcurge pe jos ultimii 20 de kilometri în rugăciune către Biserica Drăgănescu, locul unde frescele pictate de Părintele Arsenie Boca se constituie în adevărate cateheze picturale. O parte din călători au posibilitatea de a se întoarce în aceeași seară în Cluj, o altă parte fiind găzduiți peste noapte de Mănăstirea Cernica. Pentru aceștia din urmă, după participarea la Sfânta Liturghie de a doua zi, pelerinajul continuă, în funcție de timpul disponibil, cu închinarea la Mănăstirea Ghighiu sau Caraiman.

Pentru detalii și înscrieri, organizatorul pelerinajelor Silviu Mincu poate fi contactat la numărul 0752 504 390.

Pelerinaj pe jos la marginea țării

Iulia Anamaria Mureșan

Pelerinajul pe jos organizat de ASCOR Cluj în perioada 15-16 octombrie a lansat multe ecouri în amintirea și gândurile celor care s-au bucurat de el. Probabil că aceasta se datorează vremii bune, locurilor prin care am trecut, ospitalității oamenilor sau poate frumuseții lui Dumnezeu răsfrântă în fiecare întâmplare. Tinerii iubitori de pelerinaje pe jos au parcurs un traseu deosebit în nordul țării, în zona Maramureșului, ajungând foarte aproape de granița cu Ucraina, încât puteam zări case și biserici din țara vecină.

A fost o ieșire inedită, în care ne-am unit cu martirii neamului românesc la Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței de la Sighetul Marmăției, ne-am minunat de măreția lui Dumnezeu întipărită în făptură, ne-am închinat la icoane făcătoare de minuni, am admirat mănăstiri și biserici de lemn, precum și pe cele care au rezistat uniatismului, ne-am bucurat de ospitalitatea cu care ne-au primit preoții și localnicii.

Memorialul durerii – deținuți politici cu Iisus Hristos în celulă

La Memorialul durerii, cum s-a numit odinioară fosta închisoare de la Sighetul Marmăției, pelerinii au putut trăi, rememora și imagina clipe de teroare. Acolo, capacul vizorului se află pe partea de

din afară a ușii. Este vădit că intimitatea deținuților ieșea mult în afara celulei, prin ochiul vigilent și rece al jandarmului de pază; spărgea peretele, se extindea pe coridor, alerga în urechea ancheta-torului; era anulat.

Fereastra celulei, pe atunci acoperită în partea de jos cu obloane, îmbia la înălțare. Privind-o, ștreangul pus în jurul libertății își slăbea puțin legătura. Ea era o dulce chemare spre în afară, spre cerul îmbibat de viață, ce se putea zări însă arareori, cu câte o privire fugitivă, când ochiul jandarmului înceta să vegheze – moment foarte greu de identificat.

Camera de pedeapsă, Neagra, este acum mult râvnită de-un suflet și-un trup străpunse de dorul de-a purta măcar o clipă, o noapte, o zi, o săptămână, crucea purtată de-un nevinovat. Copleșit de sfințenia locului, pelerinul străpuns de îndurerare, negrăită de vreun suflu de gând, necuprinsă-n niciun crâmpiei de cuvânt, se apleacă și sărută cimentul rece pe care a stat/țipat/tremurat/agonizat Domnul Hristos, îmbrăcat în chip de deținut – nevinovat.

Hârdăul pentru mâncare – mult râvnit, mult așteptat, condamnat pentru calitatea conținutului și binecuvântat pentru efectul de umplere, măcar, a unui gol – stătea cuminte în liftul ce odinioară îl purta de la un etaj la altul pentru a hrăni sutele. Sutele și atât. Nu sutele de deținuți. Persoana se transformase în număr.

Peste toate însă răsună goarna biruinței. O cunună de spini și una de stele se unesc azi pe frontispiciul clădirii care azi se numește Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței. Cununa de stele își depășește aici condiția de simbol al Uniunii Europene, amintind de cununa-mpărătească-strălucirii și diadema frumuseții pe care o primesc cei drepecți, după cum ne-a promis Dumnezeu, prin cuvintele Înțeleptului Solomon.

De asemenea, am mărșăluit în tăcere, precum și în murmur de cânt prin „Cimitirul anonimilor”, aflat în vecinătatea fostei închisori, acela fiind locul în care deținuții politici, supti de viață sub talpa grea a torționarilor și a modului de trai, erau îngropați noaptea, aparent neștiuți de nimeni în afară de cei care îi aruncau în gropi comune, fără adierea vreunui gest creștin. Atoțtitorul însă pe toate le vede. Trecând pe acolo, am avut ocazia să ne amintim de martirii din întreaga țară, dat fiind că cimitirul este acum împrejmuit de gard viu, după forma României.

Cimitirul Vesel, Mănăstirile Bârsana și Peri

Un alt cimitir în care ne-am purtat pașii a fost cel de la Săpânța, cu mult mai vesel – precum și denumirea i-o spune – decât cel de la Sighet. Acesta are în centru una din puținele biserici ortodoxe din zonă care au rezistat presiunii uniatismului. Specificul acestui cimitir îl reprezintă crucile albastre de la căpătâiul celor răposați, împodobite cu cioplitori tradiționale și încununate cu o scurtă prezentare a vieții și a modului în care aceștia au trecut la cele veșnice, precum și de reprezentarea lor picturală. Cel care a inițiat tradiția acestui model de cruci este meșterul Stan Ioan Pătraș, a cărui casă memorială se află în spatele cimitirului. Chiar dacă el s-a mutat la cele veșnice, tradiția crucilor de la Cimitirul vesel este dusă mai departe de ucenicii săi.

Din punct de vedere duhovnicesc, am găsit odihnă în bisericile de lemn ale Mănăstirilor Bârsana și Săpânța Peri. De asemenea, ne-am bucurat de ospitalitatea preoților din localitățile Sarasău și Câmpulung la Tisa, dar și de cea a sătenilor. Un fapt inedit este acela că domnul Pavel din Sarasău, căruia de curând i-a ars o mare parte din casă, îi era foarte mulțumitor lui Dumnezeu că nu i-a ars și magazinul, aflat la parterul locuinței, și că nimeni din familia sa nu a fost rănit. În semn de recunoștință, ne-a cinstit cu tot ce avea el mai bun în magazin, de la ciocolată la sucuri și apă.

Peter Hurley și ASCOR Cluj

Și la Tisa am fost omeniți cu sandwichuri atent pregătite de către nu știm noi cine. Însă Dumnezeu știe. Însă, pe lângă acestea,

cea mai dulce hrană a fost căldura și bucuria cu care am fost primiți. Pe parcursul cel aproximativ 20 de kilometri pedestri l-am avut alături de noi pe Peter Hurley, renumitul irlandez îndrăgostit de Maramureș și mult iubit de localnici. Tatăl său trecuse de curând la cele veșnice, motiv pentru care preoții și pelerinii au făcut împreună slujba Parastasului. „Bucurie mare pe chipul lui Peter când vede toți frații că se roagă pentru odihna tatălui său”, relatează Silviu Mincu, organizatorul pelerinajului.

Daruri de la Maica Domnului la Mănăstirile Petrova și Rohița

Seara am fost găzduiți la Mănăstirea Petrova, unde Părintele Agaton ne-a uimit prin relatarea minunilor ce s-au întâmplat la icoana Maicii Domnului Pantanassa ce se află în biserică (a lăcrimat de trei ori, înaintea unor mari tragedii petrecute în lume), precum și prin apa pe care pelerinii o beau de la izvorul aflat lângă mănăstire. A doua zi, după Sfânta Liturghie, am pornit spre locul unde și-a petrecut ultimii ani de viață iubitul Ieromonah Nicoale Steinhart. Și acolo am fost surprinși de puterea tămăduitoare a Maicii Domnului. Am aflat că Ieromonahul Serafim Man, fiind bolnav de cancer, după ce a fost trimis de către medici „să moară acasă”, s-a însănătoșit și a mai trăit 30 de ani în urma rugăciunilor făcute la icoana Maicii Domnului din biserică, ba chiar a fost starețul mănăstirii până la trecerea sa la cele veșnice.

Mormintele celor doi monahi sunt așezate unul lângă altul. În ciuda ploii, pelerinii au petrecut câteva minute bune în cimitir, intonând *Vesnica pomenire și Hristos a înviat!*.

Rohița, mănăstirea cunoscută pentru taberele de pictură bizantină ce le găzduiește, ne-a întâmpinat și pe noi cu obișnuita dărmicie. Am avut cinstea de a lua cina cu starețul obștii, Ieromonahul Vasile. Grijiuliu întocmai ca o mamă, acesta ne-a prezentat cele mai importante încăperi ale așezământului și ne-a dăruit icoane cu Maica Domnului și Acatiste ale Sfintei Parascheva, pe care tocmai o prăznuisem. Coridorul uneia dintre clădiri era împânzit de icoane deosebite a unor sfinți dragi nouă, precum Sfânta Mucenița Filoteea și Sfântul Ioan Valahul.

În drum spre casă, ne-am împărțit de învățăturile marilor duhovnici ai României, Ieromonahii Iustin Pârnuș și Arsenie Papacioc, urmărind interviuri cu cei doi stâlpi ai Ortodoxiei românești.

Am traversat așadar în cadrul acestui pelerinaj drumul îngust ce trece printr-o fărâamă de îmbinare armonioasă între istorie și actualitate, durere și biruință, prigoană și rezistență, tradiție și omenie, recunoștință și dărmicie, cultură și monahism, artă sacră și realitatea prezenței divine, căci ceea ce am văzut noi este doar o infimă parte din ceea ce înseamnă toate conceptele amintite. Chiar și așa, acest parcurs a avut ecou în mintea și inima participanților, care mult timp după aceea și-au exprimat încântarea așternând rânduri și publicând fotografii privitoare la experiența trăită. Pentru unii, prin apropierea de graniță, pelerinajul a fost un răspuns la vizita icoanei făcătoare de minuni a Maicii Domnului, care fusese adusă din Ucraina la Biserica Studenților din Campusul Universitar Hașdeu cu doar câteva zile înainte.

Echipa: Tatiana Onilov, Andrei Mitrică, Gabriela Bulgaru, Ana-Maria Neag, Dana Filaropol, Andreea Micu, Iulia Anamaria Mureșan, Oana Laura Dăgă, Romina Sopoian.
Adresa ASCOR: Biserica din Hașdeu 45
Redacția FILOCALIA: Piața Avram Iancu, nr. 18, Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300

ISSN: 1224-0567

revista.filocalia@yahoo.com